

Руслана Корінна:
«Якщо ти
від усього
втомився, сідай
і їдь на фронт»

» стор. 8

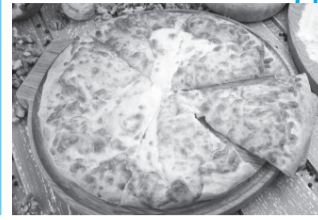

Історичні кроки

У Мельбурні на першому в сезоні турнірі із серії «Великого шолома» українські тенісистки оновили цілу низку національних рекордів

» стор. 14

Як у Макдональдзі. Тільки краще

Прості рецепти домашньої швидкої їжі на будь-який смак

» стор. 13

Україна молода

Середа, 24 січня 2024 року

№4 (5968)

Учорашні курси
НБУ:
1 \$ = 37,452 грн
1 € = 40,793 грн

У зброї тільки два вороги — іржа і політики

Чому Міністерство внутрішніх справ опирається прийняттю адекватного закону про легалізацію короткоствольної зброї для самозахисту українців

» стор. 2

Влада боїться довірити зброю громадянам.

Георгій Учайкін
голова наглядової ради Української асоціації
власників зброї

«Якщо вони (депутати — Ред.) проголосують у такому вигляді, я прогноую шалений попит на пістолети на чорному ринку. Люди, які роками чекали адекватного закону і розраховували, що держава дозволить легально купити зброю, підуть на чорний ринок».

■ НА ФРОНТІ

Битви на всіх напрямках

Рашисти знову бомблять своїх і зазнають непомірних втрат на Авдіївському напрямку

Лариса САЛІМОНОВИЧ

Рашистський літак знову не доніс бомбу до України і скинув її на дамбу в Белгородській області. Місцева влада поки що не коментує обсяг пошкоджень, але сам факт чергового ляпу словна видає невровзність окупаційних льотчиків при виході на бойові завдання. Після резонансного знищення їхніх потужних бортів українською артилерією вони більше не можуть почуватися в небі вільно.

Водночас наші пілоти продовжують навчання на сучасних американських винищувачах F-16 у Данії, США та Британії. За словами речника командування Повітряних сил ЗСУ Юрія Ігната, на терміни підготовки зараз впливають кількість годин нальотів, погодні умови та перерва на Різдва свята. Але льотчики вже пройшли теоретичний курс і тепер піднімаються в небо з інструкторами.

Підготовку проходять не тільки пілоти, а й спеціалісти з обслуговування авіамаши. Необхідні навички вони напроцюють у країнах, які особливо не розголошують свою участь у проекті, тому інформація з цього приводу переважно конфіденційна. «Партнери в рамках нашої авіаційної коаліції мають певний план, — повідомив Юрій Ігнат. — До цієї коаліції долучилися навіть ті держави, що не мають на озброєнні F-16, але все ж таки готують фахівців».

Поява у небі сучасних винищувачів критично важлива для ЗСУ. На думку військового експерта Петра Черника, після втрати таких унікальних машин, як А-50, рашисти дійшли висновку, що в нас уже є зенітно-ракетне озброєння, здатне загрожувати їхній авіації. Але від ракетно-бомбових ударів ворог відмовлятися не буде. «На мою думку, вони зараз прораховують усі можливі алгоритми, — вважає експерт, — і в тому, що буде перезапуск особливо важких ударів безприпасами ФАБ-250 і ФАБ-500, немає жодного сумніву».

Втім є й обнадійлива новина. У Сил оборони України, ймовірно, з'явилося дієве далекобійне озброєння, яке може обходити систему протиповітряної оборони на Росії. Про це свідчать останні удари по російських об'єктах у Ленінградській та Тульській областях, повідомив представник компанії Defense Express Валерій Рябих в ефірі каналу «Еспресо». За його словами, війна тепер переходить на інший етап ведення бойових дій. «Слід зазначити, що відстань до цілі по прямій становить від 700 до 900 кілометрів, — сказав він. — Для того, щоб обійти вузли російської ППО і різні загрози на напрямку, подібна траєкторія має становити десь 1 тис. 200 км. Це говорить про те, що у нас є такі далекобійні засоби і що вони можуть оминати системи ППО Росії та вражати заплановані об'єкти противника».

Надзвичайно гаряче і в Авдіївці. Попри те, що ворог на цій ділянці фронту за кілька місяців ведення бойових дій просувався вперед лише на 500 метрів, наказ путіна взяти місто до його чергових перевиборів залишається чинним. Втрати ворога тут колосальні — 531 одиниця військової техніки, 293 бойові броньовані машини, 169 танків і тисячі військових. Причому ці дані були зібрані лише на основі візуальних спостережень, тому насправді їх може бути більше. ■

Наталія НАПАДОВСЬКА

Переважна більшість українців хоче отримати законне право на володіння, носіння та застосування короткоствольної зброї для самозахисту. Дві петиції з понад 25 тисячами підписів до двох президентів України та проведене навесні 2022 року в застосуванні «Дія» опитування за ініціативою тодішнього міністра внутрішніх справ Дениса Монастирського (в якому взяли участь рекордні 1,7 млн осіб) показали: 59% респондентів виступають за легалізацію зброї. До речі, 10 років тому право на зброю, за даними соціологічної групи «Рейтинг», підтримували лише 13% українців.

Україна залишається єдиною країною в Європі, де досі не врегульовано питання вогнепальної зброї для цивільних. Зброя в країні є, кількість її невпинно зростає, а рушниця, яка висить на стіні, як відомо, стріляє. За даними МВС, на початку 2021 року в Україні налічувалося понад 1,3 млн одиниць легальної вогнепальної зброї. Нелегальної — у 3-4 рази більше, стверджує швейцарська компанія Small Arms Survey. І навіть страшно припустити, скільки нелегальної зброї на руках у населення станом на початок 2024 року.

В парламенті обговорення питання щодо легалізації зброї ставили на порядок денний іще з 1990-х, після початку російсько-української війни 2014 року питання самозахисту активізувалося з новою силою. І тільки 23 лютого 2022 року, за шістьнадцять годин до повномасштабного вторгнення РФ в Україну, у першому читанні Рада ухвалила законопроект «Про право на цивільну вогнепальну зброю», який депутати підтримали за умови, що там не буде короткого ствола. Це був кепський документ авторства МВС: він не давав громадянам права володіти, носити та застосовувати короткоствольну зброю для самозахисту, а під час воєнного стану забороняв носіння цивільної вогнепальної зброї за межами місця зберігання усім, крім військових і силовиків.

Експерти, учасники ринку, Українська асоціація власників зброї, громадські діячі почали подавати через депутатів правки. До другого читання законопроект дійшов майже через два роки — наприкінці грудня 2023-го з'явилася доопрацьована редакція документа. Але на суспільство знову чекало розчарування. В процесі підготовки законопроекту до другого читання народні депутати запропонували понад 700 правок. Як наслідок — у документі з'явилося ще більше обмежень. Дискусії щодо легалізації зброї, як і два роки тому, точаться насамперед про короткоствольну вогнепальну зброю (пістолети, револьвери). Інші види зброї, крім автоматичної (мисливська гладкоствольна чи нарізна, цивільні карабіни), дозволені в Україні давно.

Депутати пропонують дозволити легально купувати українцям вогнепальну короткоствольну зброю лише через п'ять років після закінчення воєнного стану, і лише тим, кому виповнилося 30 років та хто має не менше п'яти років досвіду легального володіння іншим видом зброї. Усі обмеження не стосуватимуться травматичної вогнепальної зброї, якою можна володіти з 25 років і носити в будь-яких місцях, крім зон, вільних від зброї. Проте, на думку керівника Української асоціації власників зброї Георгія Учайкіна, за відсутності права громадян на короткоствольну зброю використання травматичної зброї несе в собі загрозу. «В Ізраїлі травматичних пістолетів не існує, бо в країні, де йде війна, будь-який пістолет сприймається як бойовий і на демонстрацію такої зброї у відповідь може прилетіти справжня куля», —

■ ЗАКОНОТВОРЧИСТЬ

У зброї тільки два вороги — іржа і політики

Чому Міністерство внутрішніх справ опирається прийняттю адекватного закону про легалізацію короткоствольної зброї для самозахисту українців

Чорний ринок зброї можна обмежити тільки законом.

пояснює Учайкін. Законопроект також зобов'язує інформувати про розміщення зброї. Якщо власник захоче поїхати з нею в іншу область, то про це обов'язково слід повідомляти Національну поліцію. «Це взагалі нелогічно. Щоб перевозити карабін по всій країні, нікому не потрібно повідомляти. Чому ж тоді така вимога є до пістолетів?» — зауважує співавтор документа Олександр Федієнко.

Та навіть у такому варіанті законопроект має примарні шанси з'явитися в сесійній залі. Партія «Слуга народу» — одна з небагатьох, яка обіцяла на виборах ухвалити «Закон про зброю» — від цього питання фактично відсторонилася. Ігор Фріс, народний депутат України, один з ініціаторів законопроекту, пише у фейсбуці: «Години роботи робочої групи з проектом від комітету. Бій за кожну правку. Домовленість, що під час війни короткоствольна — лише вдома. Крок назад. Складний, але крок. Ніби погодили. І тиша. Не виносять до зали. Кожне пленарне засідання я прошу винести закон. Кожне. Потім окреме голосування в Раді щодо зобов'язання комітету розглянути і винести в зал. Такого ще не було в практиці парламенту... Приходить міністр і валить усю домовленість».

МВС намагається не дозволити прийняти закон, яким можна було б надати громадянам право на володіння, носіння та застосування зброї для самозахисту, переконані активісти руху за легалізацію зброї. МВС хоче залишити за собою монопольне право регулювати обіг зброї через власні накази, а зброя самозахисту залишиться лише для «обраних» — тих, кого нагородить нею влада, наполягає голова наглядової ради Української асоціації власників зброї Георгій Учайкін. Її, відповідно до фінальної версії законопроекту, можна буде отримати з 18 років і носити у будь-яких місцях, крім зон, вільних від зброї. За оцінками Української асоціації власників зброї, зараз в обігу перебувають 60-65 тис. одиниць лише нагородної зброї.

Олександр Федієнко зазначає, що значна частина правок, які ускладнюють доступ громадян до зброї, була вимогою МВС. Наприклад, законопроект дозволяє майбутнім законним власникам короткоствольної зброї носити її

лише вдома, за місцем зберігання або під час занять зі стрільби. Тобто володіти можна, носити — ні. Ба більше, за носіння власної зареєстрованої зброї пропонується запровадити кримінальну відповідальність у вигляді позбавлення волі до трьох років.

«На мій погляд, немає логіки щодо заборони носіння зброї. Якщо ми дозволяємо людям тримати її вдома, то давайте дозволимо і носіння. Пістолет для цього і передбачений, щоб захищати себе. В МВС — старі радянські рудиментні наративи, що люди перестріляють одне одного, що на вулиці почнеться стрілянина», — вважає Федієнко. Крім того, відомо, що злочини, вчинені із застосуванням зареєстрованої зброї, значно легше розслідувати.

«Це пропозиція Міністерства внутрішніх справ, з якою я категорично не погоджуюся. Ми намагаємося відстояти те, що в нас стан війни. Боятися того, що, як вони кажуть, люди можуть перестріляти одне одного, безглуздо. У нас стільки нелегальної зброї, що легалізація «короткоствольна» ніяк не вплине на погіршення криміногенної ситуації. Але вони вважають так, і нам їх не вдається переконати», — додає співавтор законопроекту.

Після початку великої війни кількість нелегальної зброї у злочинців зросла, стволів на чорному ринку стало ще більше, а от вилучення — на рівні довоєнних років: Національна поліція у 2023 році вилучила близько 5 тис. одиниць вогнепальної зброї.

Чи з'явиться в законослухняних громадян право на самозахист? Із законопроектом у нинішньому вигляді — ні. Георгій Учайкін, який послідовно лобює легалізацію короткоствольної зброї, категорично проти ухвалення законопроекту в запропонованій до другого читання редакції. «Ми докладемо зусиль, щоб голосування в такій редакції не відбулося. Якщо вони проголосують у такому вигляді, я прогноую шалений попит на пістолети на чорному ринку. Люди, які роками чекали адекватного закону і розраховували, що держава дозволить легально купити зброю, підуть на чорний ринок», — каже він.

Тож обираємо: адекватний закон чи чорний ринок зброї? ■

■ ОБСТРИЛИ

Терористи біснуються

Внаслідок учорашньої ракетної атаки на Київ, Харків і Павлоград загинуло щонайменше четверо людей, є багато поранених

Лариса САЛІМОНОВИЧ

Найбільше від чергового терору постраждав Харків, який пережив дві хвили атак — нічну і вранішню. Цього разу окупанти вдарили по Північній Салтівці, яку жорстко понівечили у перший рік гарячої фази війни. Тепер ракета влучила у житлову багатоповерхівку, забравши життя двох жінок. Ще 28 людей зазнали поранень. Але, на жаль, ця статистика може погіршуватися, оскільки під завалами вранці ще перебували люди. Як повідомив мер Ігор Терехов, у цьому районі після бомбардування

зникли світло, тепло і вода.

В іншій частині міста кацапи влучили у газопровід, а також зруйнували санаторну школу для хворих дітей. Кілька людей отримали осколкові поранення.

У Києві внаслідок ракетного удару виникли кілька пожеж у Святошинському, Солом'янському та Печерському районах. Є постраждалі цивільні. Пошкоджено дві багатоповерхівки, приватну будівлю, а також автомобілі. Водночас у Київській області рятувальники працюють у Бучанському районі, де під прицілом опинилися два багатоповерхові і приватний будинки, гос-

подарчі споруди та автомобілі. Двоє людей отримали поранення.

За словами мера Віталія Кличка, у Святошинському районі в одній із квартир виявили нездетоновану бойову частину ракети. Мешканців довелося евакуювати.

У Павлограді внаслідок масованої атаки рашистів загинув один житель міста. Ще одному чоловіку лікарі надали медичну допомогу.

Цього разу терористи завдали по Україні комбінованого ракетного удару, застосувавши крилаті, балістичні, авіаційні та зенітні керовані ракети. ППО знищила 21 з них. ■

■ ВІДПОЧИНОК

Коли гості по-справжньому дорогі

Доньки та сини загиблих тероборонівців провели канікули в Польщі

Людмила НІКІТЕНКО

Протягом двох тижнів діти загиблих воїнів Черкаської 118-ї бригади територіальної оборони проводили канікули в Польщі. Як розповідають «УМ» у капеланській службі цієї бригади, підтримати фізичне та психологічне здоров'я дітей Героїв стало можливим завдяки проекту «Здоров'я дітей України», що об'єднав зусилля Rotary Club Cherkasy та Rotary Club Zamosc Ordynacki.

«Важливо було створити для них атмосферу підтримки та знайомства з культурою сусідньої країни. А емоції, які відчували сини та доньки загиблих захисників під час подорожі, — неперевершені. Адже діти відвідали копальню солі

Wieliczka, створили казкові образи, розслабилися у термальних басейнах Szaflary, провели наукові експерименти, відвідали арттерапію та насолодилися екскурсіями з неперевершеним видом на гори», — розповідають у капеланській службі Черкаської 118-ї бригади тероборони. І додають, ці неймовірні враження стали можливими завдяки щедрості Rotary Polska, Dystrykt 2231 та Ротарі в Україні.

«Головною метою проекту було не лише забезпечити цим дітям комфортний та цікавий відпочинок, а й допомогти їм подолати психологічні травми, які можуть виникнути внаслідок втрати батька на війні», — підсумовують у 118-й бригаді тероборони. ■

Канікули діти загиблих Героїв із Черкащини провели у Польщі. Фото 118-ї бригади територіальної оборони.

■ ПРАВОПОРЯДОК

Безпековий осередок у селі

На Черкащині відкрили 35-ту поліцейську станцію

Людмила НІКІТЕНКО

На Черкащині у Балаклівській громаді розпочала роботу нова поліцейська станція.

Як повідомили «Україні молодій» в обласному управлінні поліції, ця сучасна поліцейська станція — вже 35-та в Черкаській області. Безпековою ситуацією та жителлями цієї громади опікується поліцейський офіцер Дмитро Міщенко.

«Відкриття поліцейської станції стало можливим завдяки цілеспрямованій роботі та взаємодії місцевої влади й поліції. Наша мета — забезпечити постійну присутність поліцейського на території громади

та покращити якість поліцейського сервісу для її жителів», — говорить заступник начальника управління превентивної діяльності ГУНП в Черкаській області Олексій Прокопенко. За його словами, під опікою офіцера громади, капітана поліції Дмитра Міщенка, який відтепер тут працює, перебувають мешканці сіл Балаклея, Костянтинівка, Теклине, Мале Старосілля, Будки та Плоске.

«А оперативно добиратися до всіх, хто потребуватиме його допомоги, поліцейський зможе на службовому автомобілі Renault Duster, який обладнаний усім необхідним для профілактики право-

Капітан поліції Дмитро Міщенко допомагатиме жителям Балаклівської громади на авто Renault Duster. Фото надане черкаською обласною поліцією.

порушень на території обслуговування», — уточнює пан Олексій.

У черкаській обласній поліції кажуть, що відкриття поліцейської стан-

ції у селі Балаклея на Смілянщині не останнє. Такі безпекові осередки в області створюватимуть надалі і в інших громадах Шевченкового краю. ■

■ ПРЕМІАЛЬНІ

Поприбирав й помандрував

Найкращий двірник Львова повернувся з подорожі Європою

Богдан Єсип: чисто там, де прибирають.

Валерія МУСХАРІНА

Богдан Єсип став переможцем конкурсу «Найкращий двірник Львова-2023» від львівської мерії. Нещодавно він повернувся з мандрівки Європою, яка була його призом за бездоганну роботу та першим виїздом за кордон. Про це повідомили у пресслужбі Львівської міської ради.

Пан Богдан працює львівським двірником уже 13 років. Живе за містом, у селі Горбачі, прокидається щоденно о пів на шосту ранку, аби сісти на електричку та вчасно приїхати на роботу. Чоловік прибирає територію довкола відомої пам'ятки — палацу Потоцьких.

Свою роботу любить і гішиться, коли перехожі чи відвідувачі палацу дякують і цінують його працю.

«То для мене була несподіванка. Коли подзвонили з міської ради і сказали, що я переміг, — спочатку злякався і думав, що це якісь шахраї телефонують. Та потім повірив. Сказали, що виграв поїздку за кордон.

Приїхав додому і розповів жінці, дітям. Жінка дуже зраділа, що я стільки років працюю і так мене відзначили», — згадує пан Богдан.

В екскурсійний тур Європою — Прага, Відень, Будапешт — чоловік поїхав з донькою Марією. «Спочатку ми приїхали в Прагу, потім у Відень і Будапешт. Були у Празькому граді. Дуже там гарно. Після Празького града був вільний час, то я з дочкою ходили по місту. Люди слухали нашу розмову, бо чеська і українська — подібні мови. І коли розуміли, що це українська, то до нас говорили: «Слава Україні!». А ми відповідали: «Героям слава!». Приємно було. Задоволений, що поїхав у тур, запам'ятаю на все своє життя», — розповідає пан Богдан.

Після Праги поїхали у Відень і Будапешт. У Будапешті ввечері пливли кораблем по Дунаю. «Я і донька теж уперше пливли на кораблі. То був нічний кораблик. І хоч то було вночі, але світилося, все було видно. Там багато мостів», — додає щасливий турист. За його словами, складно не помітити чистоту в містах Європи. Каже, що там люди все пильнують, сміття не кидають на вулиці.

Цьогоріч у Львові вже вп'яте оголосять конкурс на найкращого двірника серед кандидатів, яких запропонують і оберуть жителі міста. ■

■ СЦЕНАРІЇ

Психологічні бульбашки влади

Образ Зеленського в дзеркалі світу: купати в славі та оваціях

Тетяна ПАРХОМЧУК

У нас постійні точки відліку: «від» і «до». У травні закінчується термін повноважень президента Володимира Зеленського. Ймовірно, так само, як і парламент, гарант Конституції й надалі керуватиме без перевиборів. Бо ж війна.

А от 25 січня у гаранта день народження.

Ну добре, якщо вже й надалі нам іти з цим же поводитиме, то чи є ще шанс на його проривну трансформацію, що мало б уже давно статись? Чи, навпаки, він сам став заручником свого непробивного психотипу з нарцисичним креном?

Джокер

Тож чи здатен Зеленський на творення Другої української республіки, про що йдеться в колі вітчизняних істориків та політологів? Але Республіка на нових, сучасних засадах, принципах українства з устремлінням у майбутнє, а не на лекалах, витягнутих зі скринь.

Варто зазначити, що точкою опори нашої Незалежності було взято «золоті козацькі часи», епоху Богдана Хмельницького і Руїну, коли країна практично була знекровлена.

Ми ж, сприймаючи цей період як символіку, не думали, що той, хто підкинув нам таку ідею, наразив нас на те, що одночасно з героями того часу всі ці стереотипи, сценарії автоматично підвантажуються до сьогоднішнього. І ми сьогодні бачимо, що ця точка опори руйнівна.

І ще те питання: чи самі ми її свідомо обрали, чи нам таку матрицю нав'язали ззовні?

Є небезпека й у тому, що ми боїмося визнати: ці всі нарративи, що подаються як «топ», насправді несуть руйнівний потенціал. Відновлення згаданої моделі зараз призводить до того, що було тоді. Руїна.

Тому конче необхідний лідер, котрий скаже: «Це все було, й це — катастрофа. Цьому місце в музеях!».

І головне, він має бути здатним повернути все, щоб нарешті поставити українську державність на її нове, якісне, життєздатне, незалежне від «хотілок» як кремля, так і колективного Заходу місце.

Однак чи здатен Володимир Зеленський на такий трансформаційний крок, ще могло б бути актуальним питанням навіть півтора року тому.

Сьогодні очевидно: дуже малий відсоток імовірності. Найреальніша його роль у сучасній історії України — джокера.

І те, що наразі відбувається з президентом, вплив його психологічної матриці на політичні процеси, її трансформація, — можна було б вважати цікавим кейсом з погляду психології, якби не велика війна, з якої Зеленський, схоже, не бачить виходу.

З усіх зол він не здатен вибрати найменше.

На початку великого вторгнення наш гарант почав діяти так, як йому намалювали західні партнери. Він чітко артикулював прозахідний курс держави після того, як розмінували Чонгар, прибрали важку техніку, озброєння з північного боку, що відкрило шлях на Київ та інше. А сам гарант Конституції, коментуючи наприкінці 2021 року ймовірність повномасштабного вторгнення, говорив, що першими під росію впадуть Харків та Одеса. Ймовірно, такі припущення оприлюднювали за сценарієм Оману.

Прокачка мізків не на часі

То що сталось із Зеленським замість трансформації?

Коли людина виходить на новий життєвий рівень, у якому ще не компетентна, вона найперше має думати про те, як змінити свій світогляд. Якщо цим не зайнятися, то, за визначенням фахових психологів, людина не зможе помічати власні помилки й вкрай некоректно сприймати критику.

Саме в таку пастку й потрапив президент України Володимир Зеленський. Він прибрав зі свого оточення всіх, хто

казав йому неприємну правду. Будь-які зауваження вважає ворожими. Намагається оточити себе лише тими, хто згоден з його діями та підтримує його політику.

Тож психотип Зеленського зчитали як московські спецслужби, так і західні партнери. Останні й піймали його на живильну крапельницю та протягом кількох місяців з початку повномасштабної війни занурювали Зеленського в теплі ванни софітів, визнання і слави.

Його зображення на обгортках провідних ЗМІ, на плакатах провідних країн, на футболках, на студентських зошитах тощо.

Звісно, ми не очікуємо зміни його світогляду. Чого варті лише ув'язнення військових патріотів, як-от Червінського, ганебне стеження та тиск на ЗМІ, незакриті справи проти цивільних і військових активістів та відкриття нових каламутних справ проти бізнесменів, котрі заявляють про корупцію, як-от інвестиційного банкіра Ігора Мазепи.

А справу за заявою десяти народних депутатів про роботу на окупанів сонячних станцій Шурми, схоже, так ніхто й не збирається відкривати.

Політичний психолог Олег Хомяк ще з початку повномасштабного вторгнення говорив про дуже низьку ймовірність того, що Володимир Зеленський здатний на особистий внутрішній прорив.

«Будь-яка нормальна людина, коли виходить на рівень, більш високий, ніж її компетенція, починає змінювати світогляд, психіку, нарощувати рівень компетентності. Якщо вона цього не робить, то це здебільшого призводить до катастрофи, — каже Олег Хомяк. — У нашій культурі, на жаль, такого немає. Про зміну світогляду в нас дбають одиниці».

Дуже малий відсоток імовірності того, що Зеленський здатний на особистий трансформаційний крок. Найреальніша його роль у сучасній історії України — джокера. З усіх зол він не здатен вибрати найменше.

Але якщо людина не проводить глибоку трансформацію, відповідну новим викликам, то її особистий, уже неактуальний, сценарій буде вкорінюватись і поглиблюватись з усіма «косяками». І реалізовуватимуться всі найгірші аспекти сценарію персонажа. Перед Зеленським яскравий приклад цього — президентство Петра Порошенка.

Останній період очевидно було, що Порошенко перебував у якомусь дивному стані. Він бачив вихід із кризи там, де сторонні грамотні спостерігачі бачили тупик. У цьому плані і з тодішнім Порошенком — перед виборами 2019 року, так само, як і з сьогоднішнім Зеленським, немає сенсу про щось говорити. Тому що всередині — абсолютно інша картинка. І будь-яка конструктивна критика сприймається як завада, що збиває з толку в ситуації, коли хочеться якнайшвидше реалізувати свій химерний сценарій».

Момент зламу

Тож, імовірно, Зе-сценарій завершиться так само, як і в попереднього президента. Хоча точку зламу, напевне, можна було б пройти по-іншому. А вона була очевидною в січні 2021 року.

Тобто прийшов певний час, і Зеленський

Президент Володимир Зеленський журналістам: винні — ви.

побачив, що не в змозі реалізувати передвиборчі обіцянки. Мир з росією неможливий, хоча це йому пояснювали ще на старті його виборчої кампанії. Злидні не цезають, а вороги — ЗМІ та всілякі там активісти — мучать.

Очевидні факти — всі попередні інструменти та цілі не працюють — стали справжньою кризою, але не для Зеленського. Інакше в цій ситуації він розумом і здоровою логікою почав би переосмислювати попередні стратегії. І саме в цей момент могла б вималюватись зовсім інша картина з новими тезами.

Але це не стало точкою нового відліку, а Зеленський пішов не шляхом, а бездоріжжям. Водночас щиро вірячи, що його стратегія веде до контролю ситуації.

Отже, що маємо сьогодні — найкраще оцінюють захисники з фронту. Ютуб-блогер з ніком Kiborgs вривав глибоким розчаруванням і гіркою правдою. «Мені часто пишуть, мовляв, ми воюємо за своє, за рідне. Я ж хочу запитати: за що насправді ми воюємо? Що це таке: своє, рідне?»

Воювати за хату чи машину — це тупо.

А декотрі ще гірші. Наприклад, на московії дозволено виїжджати з країни, а в нас — ні.

Це виглядає дуже дивно, особливо коли слухаєш усі ці лозунги, що їх виголошують Зе, його команда та всі ці хлопчики з пропаганди. Мовляв, ми всі такі тут гарні при владі, але в нас заборонено виїзд за кордон. А в орків усі погані, але вони можуть їхати куди завгодно.

Але в країні, де гарна влада, ніхто нікого не змушує. І кожен день у нас з'являються нові й «гарні» закони, де ти «повинен, повинен, повинен...».

Та я свої гроші не можу вивести, тому що заборонено НБУ. Я не можу їх отримати. Бо раптом, за логікою влади, я їх виведу за кордон і ніколи не поверну. Але це ж начебто мої, на полі бою зароблені гроші? От і ні. Це гроші держави. Як і всі мої статки, квартира, машина, життя. Це все належить країні. Про яку свободу, яке своє ми можемо говорити?

Ми — раби. А раби воюють лише за одне — щоб пану було добре. А не за своє життя чи свою бенефіти. Тому наразі я, чесно кажучи, не розумію, за що своє? І я був би дуже задоволеним, якби мені це хтось пояснив.

Я залишився в країні, тому що тут мої тварини. Їх понад 170, не враховуючи тих, кого ми підготовуємо на вулиці. І якби я поїхав і забрав їх усіх з собою, то їх би за кордоном приспали. У більшості з тих, хто воює, такої ху...ї немає. І от мені цікаво: а чому ви залишилися тут і за що ви воюєте? Які ваші аргументи?».

Парадокси обраного шляху

Отже, парадоксальна позиція — стратегії, котрі можуть угробити, — це ті, котрі в певний час підняли на вершину. Але усвідомлення того, що їх потрібно змінювати, так і не прийшло. Бо складно, адже завдяки їм ти отримав перемогу. Це те, що називають історією успіху.

Як показала наша дійсність, проблемою більшості українських президентів було те, що вони, ставши біля керма держави, намагалися запустити свою мінусову історію успіху в корпоративній чи будь-якій іншій позиції.

Сьогодні Україна перебуває в дуже жорсткій кривавій трансформації. Не будемо одягати згубні рожеві окуляри й скажемо прямо: результат може бути різним: або переродження і поява нової Другої республіки або, на жаль, розпад.

Але застарілими існують в інфантильному просторі, за давніми історично лекалами Грушевського, в сучасному світі Україна не може. І понад 30 останніх років незалежності, по суті, можна розглядати і як епоху національного відродження, і як епоху деградації. Ще один парадокс у тому, що й для першого, і для другого є докази. ■

■ ФОРУМИ

Хаос Давосу

Вісь зла розпакувала сумнівне лідерство США

Тетяна ПАРХОМЧУК

На цьогорічному січевому засіданні Всесвітнього економічного форуму в швейцарському Давосі очікували на топових світових лідерів, але вони туди не прибули.

Головними темами переговорів були припинення воєн в Україні та секторі Гази.

Напередодні форуму в Давосі відбулася четверта зустріч радників з національної безпеки щодо української «формули миру».

Нагадаємо, українська «формула миру» — запропонований президентом України Володимиром Зеленським план завершення війни, яку росія веде проти України. Ця «формула миру» передбачає виведення російських військ з усієї міжнародно визнаної території України, після чого має відбуватися покарання воєнних злочинців, переговори про умови компенсації мовкою втрат, завданих Україні, тощо.

Песимізм Давосу

І що вийшло? У Давосі нікому було спростувати песимізм сценарію 2024 року. Ключові лідери світу, які впливають, формують, ранять і лікують геополітику, до Швейцарії не приїхали. Не тому, що були надто зайняті внутрішніми проблемами або злякалися «нового патогену Х». Їм просити нічого сказати. Картина світу від них втекла, розмилася хаосом, запущеним путіним.

Навіть Генсек НАТО Єнс Столтенберг змушений був стати медіумом, щоб внести футурологічну паніку і членам альянсу, впливовим геополітичним суб'єктам поза цим воєнно-політичним формуванням: «США залишилися в НАТО, попри позицію Трампа». Тим самим він уже не вперше показав важку хворобу колись військового могутнього блоку, доля якого може залежати від капризу однієї людини. Навіть якщо це президент США, яким Трамп іще не став. І, ймовірно, не стане.

Найсильнішого удару по оптимістах перемоги демократій у глобальній війні з авторитаріями завдав соратник Джо Байдена з нацбезпеки Джейк Салліван. Він вирішив піти далі американського політолога, соціолога і державного діяча Збігнева Бжезінського з його теорією геостратегічних дійових осіб та геополітичних центрів (одним з котрих він бачив Україну) і посунути архітектора «руського міра» Владислава Суркова з його футурізму. І у відповідь на довоєне есе Суркова «Куди подівся хаос? Розпакування стабільності» і суто воєнно-стратегічне «Народження Півночі» він заявив, що світ «перебуває на початку нової ери... стратегічної конкуренції в епоху взаємозалежності».

Ну що ж, падіння Берлінської стіни всіх об'єднало, але зараз із незрозумілих причин настала «епоха руйнівних змін... коли небезпечні гравці випробовують межі... у нас обов'язок і можливість робити мудрий вибір перед обличчям неприхованої агресії...».

І далі Салліван виклав суть політики нинішнього Білого дому: «Під керівництвом президента Байдена ми не замикаємося в собі й не згуртуємо глобальну відповідь, щоб дати відсіч. Ми проводимо інтенсивну і проактивну дипломатію для управління нашими найбільш важливими відносинами».

Він назвав війну в Україні і на Близькому Сході «лише розгортання кризи», менш важливою, «ніж відносини США з Китаєм», якому присвячено, мабуть, найбільшу частину філософського виступу Саллівана.

І ще. США не будуть ділитися зі своїми конкурентами новими технологіями, критичний рівень яких створює військову перевагу. Тобто, не будуть ділитися ні з ким.

Американська «формула миру»

Після цього стало ще більш зрозуміло, хто живить українську «формулу миру», яка врешті має привести за стіл переговорів владіміра путіна. Bloomberg називає її «глухим кутом», і, мовляв, усі про це знають.

Можливо, через війну Ізраїлю з ХАМАСом і загрозу її масштабування на Близькому Сході держсекретар США Ентоні Блінкен був перекинтий на цей фронт, а його місце на українському треку зайняв Салліван, який ніколи не був прихильником ескалацій-

Еліти найбагатших демократій розгублені, невпевнені й на паузі. Вони не ініціювали жодної мирної конструкції для переконання ХАМАСу, Хезболли, хуситів, Ірану, Північної Кореї й владіміра путіна сісти за стіл перемовин і домовитись про справедливий мир та відновити порядок.

ної відповіді Києва і має особливу прихильність до Москви. А можливо, тому, що Ентоні Блінкен завжди бажав перемоги України, а тепер такий сюжет не входить у надважливі плани Америки, тому про подальшу долю України з трибуни розповідав промосковський Салліван.

Його абсолютно відірваний від реальності філософський реферат у Давосі не містив жодної позиції по Україні. Навіть більше. Bloomberg наполягає, що Салліван на полях форуму в Давосі передав позицію США Зеленському перейти до оборони: «Про наступ зараз не може навіть ітися».

Однак Володимир Зеленський у своєму виступі відкинув ідею «заморожки конфлікту з росією». Президент Зеленський жорстко поставив питання про справедливий мир у рамках своєї «формули» з ключовими позиціями відновлення територіального суверенітету, виведення російських військ і виплати репарацій.

Також Зеленський заявив,

Давос: Всесвітній форум під охороною.

що Україну дуже довго водили за ніс, мовляв, про це потрібно було говорити ще півтора року тому, але нам увесь час казали, що не можна допустити ескалації конфлікту. Він не назвав, хто саме казав, але це вже для всіх очевидно.

А вимоги «не допустити ескалації», на думку президента України, чималою мірою завели Україну в тупик, що й призвело до ще більших страждань її громадян.

І для того, аби вирватись звідти, окрім тієї допомоги, що зазначалась раніше, Києву потрібно передати заморожені російські активи.

Однак потрібна політична воля Америки, де заморожено російських активів на суму 300 млрд доларів; Бельгії, де розміщені 160 млрд доларів московитів, та інших європейських країн, у чийх банках заморожено 100 млрд доларів кривавих грошей окупантів. Звісно, для цього потрібне рішення всього Євросоюзу. Це величезний політичний процес.

Прикметно також виглядала й панель глави офісу президента України Андрія Єрмака з міністром закордонних справ Швейцарії Ігнаціо Кассісом,

Завдяки російським воєнним технологіям в обмін на поставки снарядів і балістичних ракет Ін не лише прискорив виготовлення ядерних боеприпасів, запустив військовий супутник, а й шаленими темпами розпочав виготовлення гіперзвукових ракет.

Вісь зла проти світу демократій. Раніше вони концентрувалися навколо лідерства США, яке зараз опинилося під сумнівом. Президент США Джо Байден сховався і стрімко втрачає довіру навіть у своїх виборців. Американці традиційно хочуть сильного і рішучого президента. Може, тому вони можуть підтримати Трампа, незважаючи на його небезпеку для Америки й світу.

Путін перехоплює ініціативу, управляючи хаосом і зробивши ставку на пряму воєнну силу. Китай вичікує, щоб стати на бік переможця. Поки що немає жодних знаків, що ним будуть США із союзниками.

Останній форум Давоса показав: не існує логіки й математики для перемоги росії та її сателітів. Еліти найбагатших демократій розгублені, невпевнені й на паузі. Тривале сите й безтурботне життя,

гутній воєнній машині США і НАТО.

Зупинити хуситів, Хезболлу, як і ХАМАС, окремими високоточними ударами союзників не вдасться. До масштабних дій Вашингтон зовсім не готовий, все глибше занурюючись у токсичне внутрішньополітичне болото.

Дестабілізація продовжується. Її планує і підштовхує кремль. На кон ставляться ризики навіть ядерної війни. Якщо Іран розширюватиме ракетні операції КВІРа проти США під виглядом боротьби зі «шшигунськими центрами Ізраїлю», прискорить виготовлення ядерних бомб, то шанси на удари Єрусалима по військових об'єктах Ірану отримують динаміку геометричної прогресії. Включно з використанням ядерної зброї, захищаючи своє право на виживання та існування.

Подібна ситуація може виникнути й у відносинах між двома Кореями, коли Північна спробує завдати масованого ракетно-дроновому удару по Південній, де розташовані близько 36 воєнних баз США. Це дестабілізує весь регіон включно з Китаєм. Якщо Іран веде більш стриману і далекоглядну військову політику, то Пхеньян усе більше вмонтує в неї ядерний чинник.

Вашингтон, Сеул та їхні союзники розуміють, що старт балістичних ракет з ядерними боеголовками Іна зламає початок стратегії ядерної зброї як виняткового інструменту стримування.

Кремлю «пофіг»

Тож у кремлі заявили, що переговори в Давосі щодо мирних пропозицій України не матимуть результатів, бо росія не бере участі в цих обговореннях.

«Це просто розмова заради розмови... Без нашої участі будь-які дискусії позбавлені будь-яких перспектив на будь-який результат», — заявив речник російського президента Дмитрій пєсков.

Загалом щодо умов миру Зеленського — путін називає їх «забороненими вимогами». Мовляв, росія ніколи не відмовиться від «уже завойованого»; її армія має ініціативу на фронті, й вона готова завдати Україні «дуже серйозного невідновлюваного удару».

Переговори щодо реалізації «формули миру» українська влада веде з представниками країн-союзниць, а також країн, які прямо не підтримують ані Україну, ані росію, — зокрема, державами глобального Півдня. Москва в таких перемовинах участі не бере. ■

якщо не брати до уваги пандемію «ковіду» як геополітичну кризу, перетворило їх на філософів, але не на стратегів, — і куди вже їм до воїнів...

Вони не ініціювали жодної мирної конструкції для переконання ХАМАСу, Хезболли, хуситів, Ірану, Північної Кореї й владіміра путіна сісти за стіл перемовин і домовитись про справедливий мир та відновити порядок.

Ні американські та союзницькі з ними транснаціональні компанії, ні домінування долара і євро, ні гігантські інвестиції в глобальний Південь і Китай не здатні зупинити глобальну ескалацію воєнних конфліктів.

Навпаки, їхня залежність від ресурсів, наприклад, росії, контроль торгових шляхів хуситами та Іраном призвели до компліментарних санкцій, що навіть сприяли екстремальній милітаризації всіх підсанкційних режимів. Причому такої якості й кількості, які чи не вперше дозволили кинути прямий виклик найбільш мо-

Володимир БАДЯК,
професор, доктор філософії
в історичних науках
м. Львів

Українське суспільство у 2023-му пройшло своєрідну смугу пам'ятних (круглих) дат — переважно сумних, драматичних, що супроводжують нашу історію, яку, за визначенням Володимира Винниченка, «треба читати з бромом» (рідина з різким смердючим запахом). На жаль, він — відомий діяч — не тільки болісно оцінив українську минувшину, а й пацифістським, соціалістичним орієнтиром влив свою порцію до цієї рідини. Поринати в глибинні безодні історії не будемо, нагадаємо про річні голодоморів у XX столітті, визнаних геноцидом, що забрали мільйони українців, звільнення «генералами-м'ясниками» Києва 1943 року. Як торжество вільного вибору згадуємо Помаранчеву революцію та Євромайдан. І Небесну сотню найсміливіших...

І все ж в українській історії є небезпроблемні, але світлі дати, якими пишаємося й без яких українство не вирвалося б з «обіймів старшого брата» — відвічної московської орди. Серед низки їх маємо Наукове товариство імені Шевченка (НТШ), якому виповнилося 150 років. Це перша й найдавніша громадська наукова інституція в Україні, неофіційна її академія наук, що завжди стояла на захисті інтересів свого корінного народу, відіграла важливу роль в історії становлення України як держави, заклала підвалини сучасної української національної науки.

Достовірне джерело

Очевидно, засновники Товариства не виходили з мушкетами на герць із противниками, вони усвідомлювали, що настав час для інтелектуальних сил, котрі можуть щось доброго зробити для освіченості знедоленого простолюду, виявляти таланти, підносити їх до усвідомленого розв'язання найбільших проблем громадянського життя. Нема потреби докладно переповідати тодішню ситуацію в Галичині XIX століття, котру називали «Африкою в центрі Європи», а українську людину, за визначенням Івана Франка, представляв «хлоп і поп». З приходом «бабці Австрії» як носія конституційної, демократичної монархії ситуація в краї мінялася: виростало покоління освічених політичних діячів, котрі заявили про право українців на окремішнє національне від полків самостійне, державницьке життя.

Працюючи над цим текстом, заглядаю на невичерпне джерело сучасної інформації — інтернет — і нашттовуюся на низку огривів, різних даних про один і той же факт. Стверджується, що Товариство засноване у грудні 13, 23 числа. Не дорікаю інтернету, а авторам, які бездоказово оперують цифрами, вносячи плутанину в ефір. Назване мною 11 грудня взято, як на мене, з авторитетного дослідження — «Енциклопедії українознавства», виданої під редакцією Володимира Кубійовича (т. 5, с. 1711).

Збігло двадцять років від часу заснування Літературного товариства. З'ясувалося, що перейматися лише словесністю недостатньо. Ситуація нашттовувала на розширення функцій Товариства в бік наукових пошуків за зразком західноєвропейських установ та з метою стати «засновником майбутньої українсько-руської академії наук». У ньому створено Філологічну, Історико-Філософську та Математично-Природописно-Лікарську секції. Пер-

■ СУСПІЛЬСТВО

Наука національної шлях НТШ

Є чим пишатися, не варто відкладати на майбутнє остаточне подолання комплексу постколоніальності, совковості, меншовартості

Діячі НТШ та інша інтелігенція у 1898 році. Сидять у першому ряду Михайло Павлик, Євгенія Ярошинська, Наталія Кобринська, Ольга Кобилянська, Сильвестр Лепкий, Андрій Чайковський, Кость Паньківський. Стоять у другому ряду Іван Копач, Володимир Гнатюк, Осип Маковей, Михайло Грушевський, Іван Франко, Олександр Колесса, Богдан Лепкий. Стоять у третьому — Іван Петрушевич, Філарет Колесса, Йосип Кишакевич, Іван Труш, Денис Лукіянович, Микола Івасюк.

Фото з Вікіпедії.

шим головою НТШ був галичанин Олександр Барвінський.

Відомий історик, член НТШ Іван Крип'якевич визнав ще 1935 року, що «найсвітліша доба в розвитку Товариства» пов'язана з приїздом 1894 року у Львів Михайла Грушевського, його головуванням у ньому впродовж 1897–1913 років, унаслідок чого залучено нових членів з українських земель, видруковано багато періодичних видань, наукових «Записок» тощо, а також вчинено значний спротив москвофільству. Зрештою, Перша світова війна (1914–1918 рр.), що молохом пройшла по Галичині, призупинила його діяльність.

Подальша дорога НТШ з набутими виразними національними ознаками та діяльністю за суттю не була торованою, для всіх окупаційних режимів вона була чужою, ворожою. Кілька його діячів, рятуючись від перших «асвабідітелей» з московії, що прийшли «золотої весня» 1939 року, подалися в еміграцію: Західну Європу, Північну Америку, Австралію, де продовжував своє патріотичне покликання; на тих, хто залишилися, чекали репресії, «білі ведмеді». Наступного року НТШ остаточно ліквідовано в Україні.

Відновлення діяльності НТШ

У час агонії «імперії зла» група вчених з різних наукових інституцій та громадських організацій ініціювала 21 жовтня 1989

року відновлення діяльності НТШ у Львові. Ї очолив академік Олег Романів.

Львівська міська влада, виконуючи постанову Верховної Ради України від 17 грудня 2021 року «Про відзначення пам'ятних дат і ювілеїв у 2022–2023 роках», у якій рекомендовано урочисто вшанувати на державному рівні 150 років від часу заснування НТШ у Львові, ухвалила відповідну програму, розраховану на виконання заходів у 2023–2024 роках, де визначені напрями та зміст її реалізації як основоположника сучасної української науки на території Львівської міської громади. Проте заходи реалізуються у важких умовах широкомасштабного вторгнення чергових «асвабідітелей» і на загальноукраїнських теренах, що свідчать засоби масової інформації.

Насамперед ідеться про «круглий стіл», проведений у Львівському торговельно-економічному університеті 20 листопада НТШ, іншими науково-освітніми структурами України на честь зазначеної ювілейної дати під назвою «Гуманітарна наука у вищій школі». До участі зголошилося 36 учених і знаючих осіб зі Львова, Києва та шести обласних центрів України, з них майже половина істориків, менше філологів, юристів, філософів тощо, які запропонували 30 тем, котрі охоплюють усі напрями сучасного наукового гуманітарного циклу. Нельвів'яни, а їх поло-

вина, мали можливість озвучити свої позиції дистанційно.

З масиву оприлюдненого напрошується висновок: стан гуманітарної науки в Україні викликає занепокоєння, вимагає фахових дій та змін. До такого висновку спонукує й ґрунтовна анотація киянина Я. Калакури з Шевченківського університету, проголошена в доповіді «Війна як каталізатор підвищення суспільної місії гуманітарної науки і освіти»: «Необхідно самокритично проаналізувати не лише надбання, а й недоліки та прорахунки, визнати, що упродовж тривалого часу чимало науковців демонструвало надмірну лояльність і вірнопідданство «старшому брату», популяризували так звану «велику» російську культуру, вчасно не розгледівши її антигуманістичну і антиукраїнську сутність.

Незважаючи на війну, необхідно не відкладати на майбутнє остаточне подолання комплексу постколоніальності, совковості, меншовартості, неповноцінності, які формують сприятливу атмосферу для колаборантської діяльності, завершити процес деколонізації та дерусифікації гуманітарного простору України, звільнити зміст освіти на всіх рівнях від російських нарративів і впливів, стимулювати розвиток національної свідомості і патріотизму, прищеплювати любов до України, гордість за свою Батьківщину, готовність

боронити її».

Львів'янин В. Лизанчук із Франкового університету, знаний як автор численних праць у викритті російсько-совєцьких злочинів проти України, виступив з доповіддю під однозначною назвою: «Освіта і виховання в Україні мають бути національними за змістом і формою», нагадав про гострі дискусії на початку 2015 року, які змусили скасувати міністерський наказ 2009 року «Про організацію вивчення гуманітарних дисциплін за вільним вибором студентів». Але не забарився 2016 рік з урядовим приписом про вищі як автономні інституції з правом самостійно визначати перелік, зміст навчальних програм гуманітарних дисциплін, ліквідувавши їх «обов'язковий статус». Під ніж, як сказали б палітурники друкарень, потрапили україномовні дисципліни: історія, мова, ЗНО (зовнішнє незалежне оцінювання). І це в той час, коли лише 21 відсоток вишів здійснювали навчання і виховання українською мовою. Аналіз суспільно-політичної ситуації в Україні дозволяє стверджувати, що «однією з дуже важливих причин, яка також призвела до розгортання кривавого сепаратизму, була відсутність цілеспрямованої української національної гуманітарної та інформаційної політики, яка ґрунтується на інтегральному україноцентризмі», — констатував промовець.

СУСПІЛЬСТВО

Гордості:
до сучасностіНАУКОВЕ
ТОВАРИСТВО
ІМ. ШЕВЧЕНКАНевже вилучають курси
з історії України?

У канву сказаного вписується доповідь С. Світленка з Дніпра «про деміфологізацію історії», в чому, власне, «особливо роль належить історії». Навіщо низку антиукраїнських за суттю міфів з минулого, які стали об'єктами сучасних наукових аналізів і спростувань, він вважає, що «подолання радянської і російської міфотворчості засобами наукової критики й активне впровадження її результатів в освітній процес сприятиме утвердженню серед молодого покоління української історичної й національної свідомості та ідентичності. Українські національні міфи теж потребують уважного вивчення в контексті історії націотворення».

Науковці В. Вісин і Т. Вісина з Луцька порушили проблеми гуманітарної освіти в технічних вишах, де традиційна практика їхньої діяльності не забезпечує необхідної єдності між гуманітарними дисциплінами та професійною підготовкою студентів, тому потрібні зміни як на загальнодержавному, так і на регіональному рівнях.

За зміни рагують і в Тернопільському педуніверситеті, що носить ім'я славетного діяча НТШ Володимира Гнатюка. Філологи Т. Вільчинська, Г. Бачинська та О. Вербовацька, займаючись підготовкою вчителя-словесника, пропонують включити в гуманітарний цикл увесь арсенал національної спадщини, формувати Людину творчу, всебічно розвинену, з яскраво вираженою індивідуальністю.

Іхні колеги З. Лановик та М. Лановик звертають увагу на ідеологічні аспекти сучасної української гуманітаристики, шкідливість скорочення або вилучення курсів з історії України, навіть народознавства, усної народної творчості в педагогічних вишах, передчасність орієнтацій на здобутки «великих» націй, які ніколи не були підневільними. Очілюючи та керманічі науково-освітніх процесів повинні усвідомлювати власну відповідальність за долю нації, докласти зусиль, аби

подолати історичну несправедливість і утвердити Україну як потужну європейську державу в політичній та культурній сферах, підсумовують авторки.

Етнологія і етнографія

Співзвучно в низці місць була доповідь львів'янина М. Глушка з університету імені Івана Франка про етнологію як одну «з галузей наукових знань, для якої властиве яскраво виражене етнічне забарвлення». Її назва, достеменніше сутність, обмежувалася окупаційним режимом, допускався невеликий курс під назвою «етнографія», що передбачав лише опис культурно-побутових реалій. Зі здобуттям Незалежності почався процес запровадження етнології як дисципліни та відкриття кафедр у вишах. Викладачі львівської кафедри, заснованої 1995 року, мають значний доробок у цій галузі, проте настали не найкращі часи для неї: урядовою постановою від 29 квітня 2015 року фах «Етнологія» вилучено з переліку наукових спеціальностей та спеціальностей вищої освіти. На апеляцію вчених із вимогою поновити її новий очільник Міносвіти і науки відповів: завдання структури полягає у «гармонізації національного класифікаційного списку відповідно до міжнародних стандартів. Виділення окремої, відсутньої у міжнародних кваліфікаціях, суперечить зобов'язанням України». Доповідач бачить причину ситуації, «позаяк сучасною українською освітою та наукою керують чиновники, яких складні етнічні процеси і загальний стан традиційно-побутової культури рідного народу ніколи серйозно не цікавили, а народознавчі дисципліни у вищих навчальних закладах ім ніколи не викладали. Інакше кажучи, починаємо і ще довго будемо збирати гіркі плоди української за назвою, але насправді совдепівської за духом і змістом середньої та вищої школи».

Промовець І. Фареній із Черкас переконував, що у стримуванні прогресивних тенденцій у вищій школі винні адміністративні структури, які розрослися в університетах, прагнення їхніх діяльних осіб потрапити в штат посадовців, що мимоволі веде до часового та фінансового перерозподілу ресурсів, відтак до скорочення або вилучення гуманітарних дисциплін із навчальних програм — передусім історії України та історії української культури. З Івано-Франківська І. Монолатій, поставивши запитання: «Чого бракує гуманітарній науці у вищій школі України?» та визнавши її стан «найбільшим провалом», причину якого бачить у «відсутності академічної люстрації всіх вигодонабувачів університетського статусу — отих лєнінських стипендіатів, партійно-комсомольських квазіеліт, що одного дня, прокинувшись у незалежній державі, вповні скористали-

ся з її потреби нових викладацьких парсун (продовжуючи зручно сидіти у ректорських і деканських кабінетах 20-30 років поспіль)», відповідає: вища освіта «вимагає докорінних змін».

Окрім «змін», у виступах звучало слово «відповідальність», зокрема тих посадовців за допущені недоліки як через некомпетентність, так і усвідомленість дій, що нерідко прикриваються «європейськими» приписами. Частково з приводу цього висловилися з Рівного Р. Давидюк і В. Старжень. Вони поділилися досвідом залучення студентів історичних спеціальностей до наукової діяльності, порушують питання «академічної доброчесності», застерігаючи від плагіату.

Як «вписатися» в історію,
а не «вляпатися»

Додам, якщо країну вразила корупція майже на всіх обшпах, то у вузчому, «елітному» середовищі завелася «язва», назва якій — плагіат. Через цю «заразу» окремі високопосадовці, з палким бажанням «вписатися» в історію — «вляпалися» в неї. Дивує, що вони, влаштувавшись у високі керівні крісла, враз ставали титулованими «вченими», «лауреатами» і так далі й не передбачають, що опиняться під прискіпливим оком суспільства, журналістів, стануть публічними — й жодні обурення, що хтось втручається у їхнє «особисте життя», в демократичній державі не спрацює. Скільки часу затратив міністр освіти і науки С. Шкарлет, призначений три роки тому на посаду, «відмиваючись» від звинувачень у плагіаті в докторській дисертації, якого захистив «найсправедливіший» у світі українській суд, аби нарешті звільнили його в березні цього року.

Конституційною більшістю голосів Верховна Рада України обрала на це місце кандидата філософських наук О. Лісового, попри скандал у зв'язку з виявленням плагіатом у дисертації. Захистився ще 2012 року (!), «пройшовши чистилище» Спеціалізованої вченої ради, а «побачили» огріх тільки тепер. Він закид плагіату визнав, водночас відмовився від наукового титулу (урядова ухвала таку дію допускає), планує виправити успадковану пострадянську культуру академічної доброчесності відповідним законом, що доопрацьовується, відкинув домагання однієї викладачки читати курс на «великом і могучем», але наказав писати в офіційних текстах «російська федерація» з великих літер (?!).

Висновок: високопосадовці повинні мати репутацію бездоганну, тим паче — такої цивілізаційної сфери, як освіта, наука, культура.

Юристи знають

Про правовий стан справ і завдання у вишах говорили львівські юристи. А. Медвідь визначив напрями розвитку

правничої освіти у сфері захисту прав людини, апелюючи до відповідної європейської Конвенції, узгодженість з нею українських законодавчих актів, наявність порушень людських прав, котрих треба позбутися. І. Бойко окреслив курс історії держави й права України в системі юридичних наук та його роль у формуванні юристів, який, після освоєння курсу, допоможе «зайняти міцну громадянську позицію у справі розбудови демократичної та правової України».

«Дай Боже нашому теляті вовка з'їсти», чомусь зринув цей в'їдливий дотеп при згадці про юриспруденцію, особливо суддівство. Це не камінь у город вищеназваним юристам, які знають своє діло, ще б практичних порад надали, аби доброчесність вразила судову корумпованість, про яку, здається, тільки лінійний не говорить.

Про неї говорив колишній працівник Історичного архіву, що у Львові, І. Сварник. Він привернув увагу до «наймасштабнішої крадіжки» документів минулих століть з архіву в 1994 році. Злодіїв на чолі із завгоспом швидко вирахували, посадили, більшість документів повернули.

Через десять років (у липні) зафіксовано факт придбання документів архіву за кордоном, наступного, 2005-го, їх продавали в Москві, Києві. З'ясувалося, за цей час скоєно чергову крадіжку, вона набула гучного розголосу, обурення діячів науки й культури, абсолютна більшість яких — члени НТШ, змусивши правоохоронні органи зайнятися «архівною справою», що затягнулася до кінця 2006 року. Слідчі органи найменшими успіхами змогли похвалитися в ній, попри масштабні допити, обшуки, тимчасові затримання, навіть заяви очільників Міністерства внутрішніх справ «про успіхи», «завершення слідства», але ні злодіїв, ні конкретних замовників крадіжок так і не було виявлено, не засуджено, — ні в Києві, ні у Львові, а отже, «слідство так і не було завершене, справа досі не закрита», наголосив доповідач.

12 університетів та 6 академій
Львівщини

З об'єктивних (лімітних) підстав обмежує лише списком прізвищ доповідачів-професорів, які фахово висвітлили зі своїх позицій бачення стану справ в обраних темах та розв'язання наявних проблем: Г. Півторак, І. Гирич, М. Гнатюк, М. Литвин, В. Сергійчук, Й. Лось, О. Нікілев, О. Тімченко, а також В. Гурмак — єдиний художник у цьому гурті з Львівської національної академії мистецтв.

У названій академії автор цих рядків працював майже 40 останніх років, з яких 22 роки завідував кафедрою гуманітарних наук, має понад 450 відповідних публікацій. Це в розгул так зване «автономного реформування» вищої школи, тожого з свавіллям, про що говорив В. Лизанчук, на звернення в Міносвіти й науки зі з'ясуванням, яка ситуація у цій галузі та які її перспективи, історії України зокрема, отримав три відповіді: в них «професійно» викладена нормативна процедура проходження «сценарію» реформування освіти, її демократизації, наближення до європейських стандартів і т. д., і т. п., та жодного натяку, що щось із минулого спадку збережеться, адміністративно буде захищено.

Знабути досвідом я запропонував доповідь про освіту у вищій школі, переважно обмежившись

Львівщиною. У ній функціонує 12 університетів та 6 академій, загальне враження не виділяється від викладеного вище колегами, водночас у кожному виші є свої нюанси. Тертя за педагогічне навантаження в умовах скорочення терміну навчання та фінансування, запровадження нових спеціалізацій часто під магінною назвою «дизайн», зазіхання на гуманітарні дисципліни, історію України передусім, бо «вчили в школі» і т. д., становить чи не головний зміст навчального процесу в порів'язанні з пошуком дієвих чинників щодо поліпшення його. Вдається зберегти український гуманітарний навчальний цикл у тих вишах, де наявні волюві, титуловані, діяльні вчені, керівники.

Очевидно, про стан справ у кожному львівському вишу говорити не буду, але стосовно Торговельно-економічного університету, його ректора, доктора економічних наук, професора Петра Кудика та проректора, доктора історичних наук, професора, заступника голови НТШ С. Гелея — скажу. Добродій Степан як історик обґрунтував у доповіді, що «історична наука — фундамент національної свідомості та патріотизму українських студентів», посилаючись на видатних вітчизняних істориків, інші джерела, котрі спонукали до підсумку: «Історичний досвід продемонстрував: незалежність завжди виборювалася у горнилі запеклих і кривавих національно-визвольних змагань. Нинішня російсько-українська війна в драматичний і трагічний спосіб підтверджує те, що завжди знали й повсякчасно доносили до суспільства історики: держави проєктуються творчою думкою, здобуваються творчою працею суспільства й утверджуються пролітою кров'ю. Сьогодні це історичне знання, засвоєне дуже дорогою й страшною ціною, стало незаперечним для всього українського суспільства».

Внесок проректора у підготовку й випуск матеріалів «круглого столу» до початку його роботи безсумнівний, Так було з матеріалами конференцій, проведених під рубрикою «Витоки та становлення козацького руху на етнічних землях України» з нагоди пам'ятних дат: про рядових і реєстрових козаків 2017 р., битв під Конотопом 2019 р. та Хотином 2021 р.

І все ж виняткова заслуга у цій справі належить голові Економічної комісії НТШ, ректорові, котрий, за висловом когось, «десь знаходить гроші», аби гідно провести захід. Тепер в Україні НТШ, яке очолює академік Роман Кушнір із «Львівської політехніки», об'єднає понад 3 тисячі вчених у 36 комісіях і 16 осередках, «вони працюють заради єдиної мети — розвитку науки та освіти в Україні».

Побажаємо їм домогтися правового визнання історії України, української мови (є таке Товариство!) як обов'язкової, неотторканної дисципліни у вишах, а також не заглядати заподадливо в європейські приписи — є там чи нема український термін, приміром, «борщ», «вишивка» тощо? Якщо так діятимемо, то шанси українству опинитися на маргінесі національної ідентичності зростатимуть. Треба мати «і краплину національної гордості», — зринула у пам'яті фраза, сказана однією особистістю в далеких моїх початку 1960-х студентських роках як реакція на російськомовне представлення музейних та виставкових мистецьких експозицій. Актуально звучить вона й нині. ■

■ ВОЛОНТЕРИ

Руслана Корінна: «Якщо ти від усього втомився, сідай і їдь на фронт»

У волонтерських буднях трапляються моменти, які нищать старі уявлення про життя, але люди на «нулі» знову кличуть в дорогу

Лариса САЛІМОНОВИЧ
Харківська область

Війна до сіл і містечок Харківщини заходила по-різному. Десь її кривавим обличчям стали бісунваті рашисти, що вичавлювали з окупованих територій усе українське. А десь проявилася напливом тисяч біженців, які тікали світ за очі від шалених обстрілів з одним рюкзаком за плечима. На долю Сахновщинської громади випав саме другий варіант, тому місцевій владі й небайдужим громадянам довелося зробити все можливе і неможливе, аби люди у наскрізь промерзломому березні не залишилися на вулиці. Як розповіла «УМ» голова БО «БФ «Серця незламних» Руслана Корінна, виснажені дорогою втікачі були раді вселитися навіть до тих покинутих господарями хат, де покосився дах і не було меблів. Спали просто на соломі, набиваючи сіном імпровізовані подушки. На сьогодні більшість вимушених переселенців уже повернулися додому, але ця благодійна організація й далі продовжує волонтерську діяльність. Тепер виконують замовлення військових і допомагають тим відчайдушам, які й досі не покинули прифронтові «сірі зони».

«То був останній подарунок їм від нього»

■ Руслано, за майже два роки гарячої фази війни ви побували на всіх напрямках бойових дій. Чим найчастіше допомагаєте військовим?

— Запити від наших бійців і збори коштів ніколи не припиняються. Тільки, здається, з усім упоралися, як надходять нові. Минулого року з «арсенальної» тематики придбали квадрокоптер, оптичний приціл, саундмодератор, замовили прилад нічного бачення. Але на «нулі» є купа інших потреб. Це гелеві й автомобільні акумулятори, автономні дизельні обігрівачі, покришки, індивідуальне спорядження, ліки, їжа тривалого зберігання і швидкого приготування. До речі, продукти ми ніколи не закуповуємо. Їх нам доправляють європейські та інші фонди.

Загалом список реальних потреб можна продовжувати далі. Тому хотілося б сказати усім: просто встигайте допомагати, аби було кому забрати вашу допомогу.

■ Ви маєте на увазі якісь трагічні історії, які лишили рубець на серці?

— На жаль, таких немало. Скажімо, ми співпрацювали з нашим земляком Олексієм Сердюком, який був на Бахмутському напрямку. Особисто з ним ніколи не зустрічалися, але замовлений ним товар переправляли «Новою поштою» до Костянтинівки. Останній раз він просив вислати медикаменти. Але через деякий час я зрозуміла, що посилку ніхто не забирає. Пізніше мені зателефонувала дівчина, яка з ним служила, і попросила переадресувати відправлення на неї, оскільки Олексій загинув. Услід вона написала, що то був останній подарунок їм від нього...

Схожа, але не настільки трагічна історія трапилася з іще одним нашим земляком Вадимом Тертишним, на замовлення якого ми придбали квадрокоптер. Тобто дрон ми йому успішно передали пізно ввечері, повертаючись із зони бойових дій на Запорізькому напрямку, але вже на ранок дізналися, що військовий потрапив до госпіталю. Це дійсно вразило. Ти бачив людину лише кілька годин тому, а зараз твій земляк уже лежить поранений, бо ворог у його окоп кинув гранату.

«Туди мало хто доїжджає»

■ Але ж волонтерство — теж надзвичайно ризикована справа. Сіра зона, куди доправляється товари першої необхідності, мабуть, не раз змушувала відчувати себе сталкером?

— Досить близько доїжджали до лінії зіткнення у Новоандріївці. Це Запорізький напрямок, 1 тисяча 200 метрів до «нуля». А недавно повернулися з Георгіївки, що за 3 км 600 метрів від Мар'їнки. Там теж дуже гаряче, але їхати треба, бо люди отримують мало допомоги.

■ А в цих селах і досі хтось живе?

— Так. У Георгіївці на час нашого візиту — 16 людей, а в Максимільянівці, що за 6 кілометрів від Мар'їнки, — більш ніж сто. Хтось і досі мешкає у своєму будинку. А ті, що лишилися без даху над головою, знайшли прихисток у підвалі однієї з адміністративних будівель. Там у них є «буржуйка», кухня і ліжка.

■ Яке враження взагалі справляє прифронтова зона? Напевно, апокаліптичне?

— Дивлячись де. Наприклад Сіверськ — це місто-привид. Я не знаю, чи можна його взагалі відбудувати. Там вирви від авіабомб — метрів 15 у діаметрі і метрів 10 у глибину. Всі багатоповерхівки — порожні. У приватних будинках ще дехто живе, але в основному всі туляться у підвалах. Ти буквально їдеш поміж руїн і шукаєш десь людей.

А ось Кислівки, що поблизу Сватівської траси, сьогодні вже немає взагалі. Ми потрапили туди рік тому, якраз після Різдва. Заїхали випадково, пропустивши поворот у село, куди везли допомогу. До військових позицій звідти метрів 600. Сусідній населений пункт вже окупований. Бачимо, посеред дороги — розбита техніка. На узбіччі лежать зв'язані міни для розтяжок. У самому селі скрізь валяються уламки снарядів, бродять голодні кури, гуси та в'єтнамські свинки, але жодної людини навколо. Потім побачили якийсь димок у хаті. Зайшли. Там живе онкохворий чоловік. Ми йому допомогли продуктами і ліками. Хотіли відвезти до лікарні чи в хоспіс, але він категорично відмовився.

Коли вийшли на вулицю, зустріли військового. Розговорили-

■ Руслана Корінна. І знову в дорогу.

ся. Він трохи розповів про себе, а потім каже: «Я вже три місяці на «нулі». «Як на «нулі?» — перепитуємо, оскільки були впевнені, що все ще у сірій зоні. Одразу пригадали танки, які по дорозі до села бачили у полі. Ми були впевнені, що то наші хлопці. Хотіли ще привітати їх зі святом! Мовляв, поколядуємо, вручимо подарунків. «Ні, — відповів військовий, — то ворожі».

І тут нас охопила паніка, оскільки повернутися ми можемо або під боком у окупантів, або дорогою по замінованому полю. Потім якось опанували себе і зупинилися на першому варіанті, хоча по всій дорозі стирчать «свічки» від градів, а їхати треба дуже швидко. Наш водій Олександр Марченко рішуче схопив кермо двома руками і скомандував моему чоловікові: «Романе, дивися уважно. Як тільки у наш бік націлиться дуло танка, у нас є рівно 14 секунд, щоб скинути бус у кювет і вистрибнути самим». Я ї собі запитала, що робити. «А ти молись!» — наказав він. Тоді я обхопила руками коліна і, поки вони проїхали той поворот на Сватівську трасу, весь час молилася. І так ми звідти вибралися.

У прифронтових селах часто доводиться бачити жахливу картину. Скажімо, після теракту на Каховській ГЕС ми допомагали людям водою, продуктами і гігієнічними наборами. Нікопіль тоді запам'ятався як місце суцільних баклажок, а села, що розташовані неподалік електростанції, нагадували справжню пустелю. Тобто земля висохла і вкрилася тріщинами, навколо — гори мертвої риби та відповідний запах.

Але найбільше вразила ситуація у Червоногригорівці. Там зникла вся вода — і технічна, і питна. Для села, жителі якого заробляли кошти виробництвом овочів, то була справжня катастрофа. Втім, до того лиха додалося ще одне, бо сюди звідусіль наповзла сила-силенна гадюк. Вони кишили просто скрізь — повзали у траві, лежали розчавленими на дорогах, звисали чорним мотузкам зі стебел помідорів. Враження дійсно постапокаліптичне.

«Люди у сірій зоні заряджають позитивом»

■ Руслано, ви допомагаєте

До сіл сірої зони мало хто доїжджає. Фото з альбому Руслани Корінної.

місцевим жителям, які з різних причин не покинули прифронтові села. Аби там вижити, мабуть, треба мати особливий характер?

— У мене є девіз: «Якщо ти втомився і вже не маєш сили, сідай і їдь на фронт». Це найбільша підзарядка, яку можна уявити, хоча подібне твердження й звучить парадоксально. Здавалося б, ти бачиш, у яких умовах живуть люди, але вони тебе заряджають позитивною енергією, тому що завжди з нетерпінням чекають наших приїздів. Ми заздалегідь складаємо список. Тобто, окрім базового набору, привозимо комусь ліки, комусь палицю, а комусь цукерки. Але найбільше люди радіють спілкуванню, адже вони відірвані від реальності й не знають, що відбувається поза межами їхнього села. Світла ж і телевізора немає. Скажеш їм: «Не хвилюйтеся, все буде добре», і з'являється зовсім інший емоційний стан.

■ А ви справді вірите в те, що все буде добре?

— Я в цьому переконана. Навіщо тоді ми боремося? Ми обов'язково витримаємо всі випробування. Напевно, вони і потрібні для того, щоб ми навчилися цінувати і любити свою країну, щоб ми розуміли, що все дається не просто так, що нашу свободу потрібно виборювати і любити людей, поруч з якими ти живеш, — і на заході, і на сході.

■ До речі, Руслано, ви буваєте у населених пунктах, які ЗСУ звільнили від окупантів. Чи є села, де люди шкодують, що рашисти пішли?

— Абсолютна більшість мешканців сходу і півдня, всупереч розхожій думці, — патріотичні. Але є і винятки. До таких сіл ми принципово приїжджаємо лише раз, оскільки нам треба підтримувати своїх людей. А наші дійсно неймовірні! Скажімо, у Новоандріївці, що за 1 км 200 метрів від фронту (село стоїть між нашими і ворожими позиціями) трапився такий випадок. Ми приїхали на крайню вулицю. За нею — дві посадки, крізь які з бінокля можна побачити позиції окупантів. І саме в цьому місці у нас обірвався ремінь генератора.

На щастя, поруч була хата, в якій мешкали три родини. Ці люди, щоб доправити машину до гаража зі спеціальною ямою, зрізали зі стовпа звичайний дріт, який ми перекинули з одного акумулятора на інший і доїхали до сусідньої вулиці. Страх був неймовірний! Пам'ятаю також, що світла у тому селі не було, але наші помічники нагріли десь воду, принесли засіб для миття посуду, щоб наші хлопці не виїжджали в дорогу з руками в мазуті. Я тоді навіть розплакалася, бо ті люди здалися дуже рідними.

То був дійсно дивовижний день, бо, поки ми ремонтували бус, навколо добряче гепало, проте минулося без прильотів. Для Новоандріївки то справжня рідкість. Але одного разу на Куп'янщині ми таки потрапили під обстріл. По нас прицільно біла САУ. Спочатку прилетіло метрів за 250, потім за 150, а коли снаряд вибухнув зовсім поруч, ми зрозуміли, що стріляють саме по нас. Сьогодні поїздки стали ще складнішими, бо у ворога дуже багато дронів. Вони літають повсюди. Більше, ніж 10 хвилин, на одному місці стояти не можна.

Загалом за два роки війни усе так змінилося... Іноді мені здається, що живу не своїм життям, а постійними запитаннями, історіями, поїздками. Але, коли згадаю 80-літню бабусю Валю з Петропавлівки, яка щоразу виходить мені назустріч зі словами: «Мое сонечко приїхало», сили десь беруться знову. Знаєте, це ні з чим не порівнюване відчуття. ■

ІНТЕГРАЦІЯ

Тут учать долати бідність

І дають гроші на бізнес

Ганна ВОЛКОВА
Полтава

У жовтні минулого року стартувало навчання у МІРГ — Міжнародному інституті розвитку громад. Освітній хаб розмістився у просторому підвальному приміщенні по вулиці Соборності, 46В. Його двері відчинені перед тими, хто прагне інтегруватися в сучасний світ.

МІРГ з'явився у Полтаві завдяки спільним зусиллям громадської організації «Міжнародний інститут розвитку громад», управління стратегічного розвитку Полтавської міської ради, яке очолює Влада Співак, Польського центру міжнародної допомоги (PCPM) та уряду Тайваню. Отримані грантові кошти спрямовані на навчання внутрішніх переселенців, які мріють отримати фінансову незалежність і відкрити власний малий чи середній бізнес, а також на соціально незахищених полтавчан, студенток, недавніх випускниць вишів, жінок у декреті, людей, які перебувають у пошуках роботи, та з обмеженими рухливими можливостями.

У програмі соціального навчального курсу, розрахованій на кілька місяців, — вивчення англійської мови, ділової української, грантрайтингу, бізнес-управління, стратегії та лідерства, працевлаштування, комп'ютерної грамотності, психології.

Програма курсу спрямована на швидке опанування слухачами основ підприємництва та професійного вдосконалення, тому акцент робиться на тренінги. Знання, які дають провідні фахівці своєї справи, у світі коштують великих грошей, але в МІРГ їх дають безоплатно.

Ба більше, тут можна отримати кошти на розвиток власної справи. Для переможців конкурсу на краще написання грантових програм грантодавці — Польський центр міжнародної допомоги (PCPM) та уряд Тайваню — виділять три премії по 100 тисяч гривень кожна.

Що спонукає жінок до навчання у МІРГ?

Вікторія з Мелітополя, наприклад, зізналась, що вона вже цілий рік мешкає в Полтаві й досі живе в ситуації очікування, тому хоче «поставити себе на якійсь рейки».

Харків'янка Тетяна до сьогодні переживає страхи, пов'язані з втратою спокійного і зрозумілого життя, яке було в неї до повномасштабного вторгнення, й не може зосередитись на поточних справах.

Олена з Сіверськодонецька шукає роботу, на якій вона могла б бути максимально ефективною.

39-річна волонтерка Людмила з Полтави завдяки навчальному курсу в МІРГ бореться з наслідками постійного стресу, відновлюючи власну психіку.

Аудиторія слухачок курсів різна за віком, рівнем освіти, за життєвими прагненнями. Найповажніші студентки, Світлані Радченко з Маріуполя, яка відвідує уроки англійської мови, — 75. Є бізнес-вумен, які прагнуть розвиватися далі. Є жінки з трьома вищими освітами. Є ті, хто заново шукає себе у цьому жит-

ті. І знаходять! Скажімо, Людмила Ромашко, мама двох дітей, щоб мати можливість регулярно відвідувати лекції офлайн, перебралася з села Полтавського району до обласного центру, орендувала житло, навіть просторіше, аніж мала в селі. Говорить, що заняття в МІРГ зробили її іншою: вона стала впевненою в собі, відкритою, позбулася страху перед новим, закомплексованості, зрозуміла, що хотіла б працювати на себе.

До речі, завдяки отриманим знанням на лекціях з пошуку роботи та працевлаштування дехто вже знайшов роботу.

У Міжнародному інституті розвитку громад підбралася команда кращих викладачів і менторів: експертка з грантрайтингу, керівниця відділу стратегічного планування, моніторингу та промоції Полтавської міськради Ганна Люлька, психологиня з великим практичним досвідом Тетяна Казаріна, викладачка англійської мови Юлія Левенець, знавець бізнес-управління Юлія Приймак, засновник першого в Україні WEB-3-університету Earn Globals, кращий лектор України зі штучного інтелекту Михайло Пацан.

Лекції проходять у доступній формі, як онлайн, так і офлайн, і не потребують спеціальної підготовки для розуміння матеріалу. Викладачі часто застосовують рольові ігри, колективні обговорення тем.

Розклад занять гнучкий, не перевантажений, а для зручності студенток більшість лекцій транслюються онлайн на YouTube-каналі МІРГ і до них можна повернутися у будь-який зручний час. Планується, що навчальну програму буде перенесено в окремий застосунок для смартфона та комп'ютера, а це дозволить навчатися з будь-якої точки планети у зручній для кожного час.

— Ми залучили до навчального курсу найкращих лекторів і тренерів, щоб бажуючі, озброївшись необхідними знаннями, стали конкурентоспроможними на ринку праці. Наша мета — не просто дати їм певний багаж знань, а звести з роботодавцями, забезпечити отримання грантів від наших партнерів для відкриття власної справи, підготувати до спілкування в середовищі інвесторів. Протягом усього періоду навчання й після його закінчення вони можуть розраховувати на менторську підтримку колективу проекту і юридичний супровід, — наголошує координатор цього унікального соціально-освітнього проекту Сергій Каплін.

А Влада Співак зазначає:

— У Полтаві мешкає багато вимушених переселенців, багато з яких втратили все і яким нікуди повертатися. У нашому місті вони знайшли прихисток. І обов'язок влади, громадянського суспільства — дати їм не просто точку опори, а поштовх до розвитку, до інтеграції в нове для них середовище. Особливо гостро стоїть «жіноче питання». Креативний коворкінг-центр допомагає нашим слухачкам стати затребуваними на сучасному ринку праці, відкрити власний малий чи середній бізнес, подолати

В аудиторії Міжнародного інституту розвитку громад.
Фото Сергія РОМАНЕНКА.

Під час занять.

Тренінг з основ підприємництва.

Сумлінні «студентки».

бідність і міцно стати на ноги. По закінченні курсу слухачки отримають сертифікат, який буде допуском до конкурсу проектів на отримання грантової підтримки. ■

Ганна ВОЛКОВА
Полтава

Ремонт балкона господарям квартири однієї з багатоповерхівок у Полтаві може вилитись у копійку: за загибель однієї рудої вечірниць з роду кажанів, які занесені до Червоної книги України як вразливий і зникаючий вид тваринного світу, передбачено компенсацію в сумі 743 гривень. Загинуло 600 червонокнижних ссавців. Ще тисячу зоозахисникам удалось врятувати. Розповідаємо подробиці цієї незвичайної історії.

Ссавцям із переломами кінцівок наклали лонгети

Полтавка Надія досі не може отямитися від шоку. Вирішила вона посеред зими відремонтувати балкон. Робітники почали знімати його обшивку, і звідти... посипались кажани.

— Летючі миші устигали пустоту між бетонними плитами і дерев'яним каркасом шаром не менше десяти сантиметрів, — розповідає нажахана жінка. — Займали всю площу балкона по висоті. А потім кажани почали лізти з-під дерев'яної підлоги... Ясно, ми перелякались, не знали, що робити, куди їх дівати. То стали згрібати їх совком. Бо це було щось страшне... Ми навіть не здогадувались, який «сюрприз» нас чекає.

Як виявилось згодом, у щілинах і пустотах балкона багатоповерхівки на вулиці Великотирнівській у Полтаві збиралась перезимувати зграя рудих вечірниць — так називається цей один з найбільших видів кажанів, сон яких потрівожили посеред зими. Їх було щонайменше 1 тис. 600 особин!

— На жаль, близько 600 з них загинуло. Вони просто впали з восьмого поверху на мерзлу землю й розбилися, оскільки були сонними і не встигли розкрити крил, — розповіла фахівець Українського центру реабілітації рукокрилих, що розташований у Харкові, Олена Шуленко. — Наші співробітники, як тільки нам їх доставили з Полтави, всю ніч, а потім ще й день сортували їх за ступенем уражень. Якимось ссавцям, у яких були гематоми, забиття, надали первинну медичну допомогу. Тим, які мали переломи крил і нижніх кінцівок, наклали лонгети. Сподіваємося, їхні кісточки зростуться. Найтяжчих відвезли до ветеринарної клініки, де їм зробили рентген. У деяких таким чином виявили тріщини тазових кісток, у деяких — переломи хребта, інші проблеми опорно-рухового апарату. На жаль, частина з них не відчуває кінцівок. Їм даємо знеболювальні препарати й спостерігаємо.

За словами Олени Шуленко, Центр діє вже десять років, але вперше за всю його історію сюди доставили таку рекордну партію рукокрилих ссавців, яку вдалося врятувати.

Шпарини в будинках летючі миші сприймають за печери, де можна сховатись

■ Чим пояснити те, що така величезна кількість кажанів набилася під обшивку балкона?

— Руді вечірниць — це мігруючий вид кажанів. Тварини колоніальні й дуже соціальні, які для зимівлі зазвичай обирають міста. Усілякі шпарини в будівлях вони сприймають за келії печер, тому забиваються в них цілими колоніями й засинають до весни. Це норма. Ненормально, що їх викидають сонними на мороз із висоти.

■ Як ви думаєте, господарі тому й почали розбирати балкон, що чули там писк і шарудіння?

— Я не можу відповідати за господарів, але мені дивним видається ремонт балкона посеред зими. Навряд чи зараз, коли піднявся такий розголос навколо цієї історії, вони скажуть правду, тим паче, що загиблі рукокрилі занесені до Червоної книги і за їх знищення передбачено покарання. Насправді для нашого колективу сьогодні це не головне питання, бо ми зайняті виходженням пацієнтів.

Попутно я дізналася від своєї співрозмовниці, що колектив «кажанячої клініки» у Харкові — це десять штатних одиниць, на які зараз припадає 4,5 тисячі кволіх рукокрилих ссавців. Вони кожного уважно оглядають і кладуть до спеціальних клі-

■ ЖАХ

Криворукі проти рукокрилих

Сотні кажанів у стані зимової сплячки, яких виявили під обшивкою балкона під час ремонту, люди просто викинули з восьмого поверху будинку

Лікування постраждалих рукокрилих.

Травмований кажанчик.

Рудими вечірницями земля під будинком була буквально всипана.

Той самий, злочасний балкон.

ток, у яких підтримуються необхідні волога і температура. Це якщо кажани мають достатню вагу (нормальні вечірниць, наприклад, важать 28-30 грамів) і задовільний фізичний стан. Якщо ні, то зимова сплячка для них відмінюється. До тих пір, доки вони не наберуть достатньої ваги, співробітники центру й волонтери будуть їх підгодовувати комахами та личинками жучків.

Я поцікавилась у Олени Шуленко віком полтавських вечірниць.

— За зовнішніми ознаками це достатньо молода група. Більшість особин, очевидно, з'явилися на світ минулого літа, — відповіла вона.

Живих від мертвих важко було відрізнити

Першими на допомогу вечірницям, якими був буквально всіяний газон під багатоповерхівкою, кинулися волонтери Українського центру реабілітації рукокрилих у Полтаві.

— Про те, що хтось викидає кажанів з балкона восьмого поверху, нам повідомили випадкові свідки цієї екзекуції, — розповіла представниця Центру в Полтаві Вікторія Вихор. — Ми підняли зоозахисників, вони поїхали їх збирати. До речі, 10 січня, коли це сталося, мороз на вулиці сягав 6 градусів, тому десятки нещасних ссавців розбилися від падіння з висоти або замерзли на смерть. А монтажники, як виявилось, ще й набили кажанами великий будівельний мішок і виставили його зав'язаним біля під'їзду. Волонтери просили їх складати вечірниць у коробки, але вони відмовились.

Наші представники взялися рятувати тваринок, які лежали на снігу, відігрівати їх. Живих від мертвих важко було відрізнити, адже кажани у стані зимового сну не рухаються, бо в цей час усі процеси життєдіяльності (температура тіла, дихання, серцебиття) знижені, щоб витратилося менше енергії.

Група порятунку. Фото надані Українським центром реабілітації рукокрилих.

Пані Вікторія терміново повідомила про НП до Українського центру реабілітації рукокрилих, а тим часом за допомогою однодумців перевезла їх у коробках до себе додому. Волонтери поробили у них дірочки для вентиляції й занесли їх на балкон.

Дуже оперативно, буквально за дві години після звістки про надзвичайну ситуацію, до Полтави приїхали фахівці з Харкова. Вони повантажили коробки з вечірницями до просторого багажника автівки й, не зволікаючи, вирушили у зворотному напрямку.

А волонтерка Анастасія Кольвах за рекомендацією Олени Шуленко повернулася до будинку на Великотирнівській і ще знайшла там близько десятка кажанів.

— Незрозуміло, чому господарі не викликали ніяких служб, не зателефонували нікуди. Але факт залишається фактом: серед зими люди прирekli беззахисних тваринок на погибель. Так не повинно бути, — говорить ще одна волонтерка, яка брала участь у порятунку рудих вечірниць, полтавка Катерина Овчаренко.

П'ють нектар, а не кров

За словами зоозахисників, усі 27 видів малих рукокрилих тварин, або кажанів, які живуть в Україні, занесені до Червоної книги та потребують охорони. А загалом у світі рукокрилих понад 50 видів (в Україні орієнтовно 30), і лише один з них відноситься до вампірів, але він розповсюджений на території від північної Мексики до центрального Чилі, Аргентини й Уругваю. «Наші» кажанчики — комахоїдні й п'ють нектар, а не кров. До білого одягу не чіп-

ляються, у волоссі не застрягають, як говорять міфи.

Зоозахисники закликають не турбувати рукокрилих, які можуть тимчасово оселитися на горіщі чи балконі. Навесні вони самостійно покинуть «спальні місця».

— Взимку кажанів не можна випускати на холод, бо вони замерзнуть. Краще покласти тваринку у ящик з отворами і поставити на балкон. А за теплої погоди можна просто взяти в ганчірочку, винести на вулицю і випустити з витягнутої руки чи з якогось підвищення, на яке він може сам сісти, — радить Вікторія Вихор. — Летюча миша трошки потремтить, але це не від холоду — вона так розігріється, наче тракторець, набере температуру. Потім огляне простір, просканує його і полетить сама!

Олена Шуленко у таких випадках радить звертатися на гарячу лінію Українського центру реабілітації рукокрилих: 066-305-98-95.

За жорстоке поводження з тваринами, а тим паче червонокнижними, передбачено адміністративну відповідальність. Окрім того, законом визначено відшкодування завданих збитків. У конкретному випадку може йтися про накладання штрафу на суму від 510 до 850 грн за особину та майже 445 тис. 800 грн відшкодування збитків загалом (743 грн. за кожного з 600 загиблих кажанів).

Поліція розпочала кримінальне провадження. Справу розслідують як жорстоке поводження з тваринами. Санкція статті — обмеження волі на строк від 1 до 3 років або позбавлення волі на строк від 2 до 3 років. ■

■ ЧАС «Т»

«Гармидер»: вистави і волонтерство

Театр із Луцька показав у Києві виставу «П'ять пісень Полісся»

Валентина САМЧЕНКО

У Центрі Леся Курбаса в Києві незалежний театр із Луцька з назвою, що не може не привертнути увагу, — «Гармидер» — два дні показував виставу «П'ять пісень Полісся» у постановці Руслани Порицької за п'єсою сучасної української драматургині Людмили Тимошенко. За кілька років після написання цей текст — не пов'язані між собою п'ять нерадінних соціально-психологічних історій, що трапилися у проміжку від 1940-го до 2020 року, — набув неабиякої популярності. Вперше п'єсу інсценізували у 2022-му в Національному драматичному театрі імені Марії Заньковецької у Львові (режисер — Ігор Білиць). Минулого року — в театрі «Гармидер» у Луцьку та ще чотирьох українських театрах, зокрема, в обласному академічному музично-драматичному в Рівному (режисера Галини Шарко) та столичному Малому театрі (постановка Дмитра Весельського). П'єсу, до того ж, перекладали англійською та польською мовами. Вона отримала низку відзнак і гран-прі українських та міжнародних конкурсів сучасної драми. Утім у повномасштабний період російсько-української війни майже щоразу про театр — це не лише про мистецтво.

Про травми, трагедії і зцілення

Зміст сучасної п'єси — не той, на який більшість людей налаштовує лірично-романтична назва «П'ять пісень Полісся». Кульмінаціям чотирьох із п'яти історій, які створені за реальними подіями, найбільше пасує слово «хоррор». Це житейські оповіді, від яких можуть дуже сильно збуритися емоції.

Пісня перша — «Баба Макбет з Гладковичей (Земля)». Хоча баба Агафія зі своїм чоловіком Адамом жила десь аж у 1940 році, але від того не менш моторошна її самовпевненість у правильності власних вчинків, незважаючи на те, що жила зі світу невістки у доклатася до руйнації цілої родини. Для прикладу, діалог між подружжям, у якого не залишилося нікого: ні двох синів, ні невістки з онуком: «А ту черешню давно спляти треба: скільки не кроплю — всі ягоди з черв'яками. Ні компоту наварити, ні так поїсти. Дивлюся на ту ягоду — вся ціленька, розкриваю — а там черв'як. І як він туди заповзає? — Може, того та черешня червива, що на ній наша Ганя повісилася?». Якби жив Шекспір у ХХ столітті і знав про Полісся, то його леді Макбет могла би бути й Агафією. І йшлося би про марення про поділ у майбутньому польського ґрунту.

Далі 1959 рік. У тюремній камері опинилися двоє: старший Дмитро Іванович і дитбудинківець Георгій. Чаркуються не за прихід соціалізму, бо він ще в січні прийшов, а за те, що на Місяць упала... радянська космічна ракета «Луна-2». «То не біда, що впала. То велике досягнення Радянського Союзу, Георгій, — пояснює Дмитро Іванович. — Представ собі, що одтепер на поверхні Місяця присутствує об'єкт, зроблений людиною. І не просто людиною, а радянською людиною».

У цьому абсурді тоталітарної

системи глядачам спочатку дуже шкода дитбудинківця, якого звинувачують у вбивстві молодого чоловіка. Але співчувати, виявляється, треба іншим.

У комічно-побутовий радянський антураж «щастя помитися в бані» 1973 року вписано сімейну трагедію військового через ревності. А далі вже — 1997 рік, коли в занедбаній казармі спочатку пустотливе викрадення дівчини її хлопцем стає по-справжньому драматичним.

Дещо оптимістичніша — без фатальних наслідків — датована 2020 роком завершальна історія «У Головихи». У віддаленій ОТГ, де вже не ловить мобільний зв'язок, але знайшли поклада бурштину і берилію, двоє дівчат приїхали блаблакаром. На що Головиха — дружина місцевого очільника — відповідає: «Знаємо ваше бла-бла». Підсміюючись над мешканцями віддаленого району, заїжджі містянки скуповують автентичну, яку місцеві називають драгтям.

Місцевий Алкаш, який пропонує дівчатам купити ікону, як з'ясується потім, років п'ять тому викрадену в церкві, так розповідає про себе і характеризує Головиху: «Я і є багата людина. У мене грошей як у Рокфеллера. Пользоваться тільки не могу. Головиха — страшний человек. Без неї тутка ні корова не доїться, ні кури яйця не несуть». Такі одкровення для того, щоби запропонувати: «Короче, девочки. Ще п'яцот гривень — і я вам точки показую». Йдеться про поклада бурштину і берилію.

Ця вся історія для того, щоби розповісти про справжню цінності, якими багатє Полісся. Утім іще багато людей хочуть дріб'язково скористатися ними заради свого збагачення чи дрібного «задоволення» у вигляді кількох пляшок самогонки. «Он і ікона, що з церкви пропала, найшлася. Може, тепер спокій настане», — надіялися люди.

«Ці п'ять історій — це наше проживання травм тоталітарного минулого, наша безмежна самоіронія, наша сила землі й духу. Темні часи голоду, війни та поневолення пробуджують темний бік свідомості героїв твору. Важкі усвідомлення травм народу за останнє століття трансформувалися у виставі у глибокі образи та голоси поколінь», — каже режисерка вистави «П'ять пісень Полісся» луцького театру «Гармидер» Руслана Порицька.

«Ангар»: місце для театру і волонтерів

Команда театру «Гармидер» створила виставу «П'ять пісень Полісся» на волонтерських засадах власним ресурсом, не отримуючи жодних державних чи грантових коштів. Натхнення для творення режисерка та актори шукали у творчій лабораторії на Волинському Поліссі, куди колектив театру їздив робити дослідження.

«Гармидер» — незалежний театр, який із 2003 року в місті Луцьк реалізовує мистецькі, соціокультурні, благодійні та громадські проекти, як власним коштом так і з залученням фінансування донорами. З 2018 року у статусі громадської організації «Творче об'єднання «Гармидер», послуговуючись гаслом «Більше ніж театр» реалізував понад два десятки регіональних, всеукраїнських і міжнародних проектів.

У 2019 році ГО «Гармидер» розпочала проект реновації промислового ангара в середмісті Луцька і створила в ньому сучасний мистецький простір «Ангар», орендуючи 160 кв. м. Там уже наступного року було створено мультимедійну виставу-перформанс «Кострубізми. Кумановський», яка у 2021-му ввійшла в шорт-лист із 12 прем'єр українських театрів фестивалю премії «ГРА», а саме у трійку номінації «За найкращу пошуково-

Мистецький «Ангар» у Луцьку 24 лютого 2022 р. перетворився на волонтерський хаб.

«П'ять пісень Полісся» у постановці Руслани Порицької. Фото надане театром «Гармидер».

експериментальну виставу».

Від першого дня повномасштабного періоду російсько-української війни до червня 2023 року в театральному просторі діяв волонтерський штаб «Ангар», який досі є найпотужнішим у регіоні осередком надання підтримки військовим та цивільним. Повернувшись до соціокультурної діяльності саме виставою «П'ять пісень Полісся».

«Тексти сучасних українських драматургів, які обирають для останніх постановок «Гармидер» і режисерка Руслана Порицька, — особлива і важлива історія! Для глядачів — можливість поговорити через театр про актуальне і болісне, для театру — втілювати власну театральну естетику та експериментувати, для міста — об'єднувати людей для дуже потрібної розмови та дати можливість впевнитися, що війна не скасовує мистецтво, а мотивує для обговорення проблемних питань. Для мене як для глядача і дослідника — можливість спостерігати, як мої улюблені тексти отримують сценічне життя! Це завжди надзвичайно хвилююча історія — очікувати, як світ тексту, який вже якось втілювався в уяві, оживає та набуває додаткових сенсів в іншій інтерпретації, виблискує, підморгує, кричить,

співає, б'є. Що ж приховувати — ми всі хочемо, щоб нас здивували! І мене здивували!» — написала про виставу дослідниця і рідерка сучасної драматургії Жанна Бортник.

Це тільки початок — просування театрального Луцька

Гастролі «Гармидера» у Києві започатковують співпрацю театру з «Алгоритмом дій». Це громадська платформа, яка прагне створити креативний хаб у Луцьку, а також має ще одну важливу мету: промоцію Луцька в Україні як осередка креативних індустрій. Тому стало законним партнерством з театром, який 20 років веде соціокультурний діалог із лучанами, піднімаючи гострі й актуальні теми.

«Для нас важливо заявляти про Луцьк на театральній мапі України. Також нам цінна думка професійного глядача, столичного глядача, адже це стимулює до подальшого розвитку. Крім того, ми глибоко розуміємо колорит Полісся і ще й тому хочемо поділитися цією історією в Києві. Ми надзвичайно вдячні нашим партнерам, які розділяють з нами цінності і підтримали ці гастролі», — підсумувала керівниця театру і режисерка вистави Руслана Порицька. ■

Валентина ГРИГОРЕНКО

Великий поетичний вечір «Усі вірші» Сергія Жадана заплановано на 25 травня, і на ньому є бажання зібрати 8 тисяч читачів у київському Палаці спорту. Формально це буде презентація повного однотомного (на 1 тис. 400 сторінок) зібрання віршів, примірники якого вже в січні віддрукувало видавництво Meridian Czernowitz. Організатори підкреслюють, що це буде некомерційний вечір: весь прибуток, отриманий із продажу квитків, передадуть на потреби українських захисників та захисниць.

Сергій Жадан — поет і співак — не припиняє влаштовувати концерти, читання поезій, автограф-сесії, щоб учергове акцентувати: «Дякуємо всім, хто купує квитки і донатить. Українська культура працює на українську перемогу!».

Зокрема, долучався до збору коштів у

■ ДОНАТИ

Палац спорту — так Палац

Сергій Жадан готується до великого поетичного вечора і продовжує збирати донати для ЗСУ

рамках проекту одного з топбанків «Рятівний мерч» — Lifesaving Merch. Тільки упродовж вечора, коли презентували точку продажу в київському ЦУМі товарів з написами-цитатами з творів Сергія Жадана, було зібрано майже 400 тис. гривень на допомогу тим, хто її потребує. До благодійної події доєдналися партнери та друзі проекту «Ми однієї крові», митці та журналісти. Кошти з продажів мерчу спрямовують на

доставку крові, такмед та обладнання для «швидких» парамедиків. На благодійному аукціоні тоді книжки з автографом Сергія Жадана купували за 10 тис. грн та 15 тис. грн. Утім можна купити собі просто футболку за значно скромніші 700 грн із написом «Любов варта всього — варта болю твого, варта твоїх розлук, варта відради й мук» — і частину коштів теж буде перераховано на важливу справу. ■

Мерч із цитатами Сергія Жадана допомагає рятувати життя. Фото надане ПУМБ.

Інститут літератури імені Т.Г.Шевченка Національної академії наук України
газета «Україна молода»

■ НОМІНАНТ та ін.

Війна в тилу,

мальована й ослвлена

Костянтин РОДИК

Переважає більшість із 36 видань, що оцінювалися у підномінації «публіцистика/сучасні мемуари», — пов'язані з війною: спогади очевидців та репортажі медійників. Про деяких номінантів Короткого списку «УМ» уже писала (про книжку Сергія Руденка — 27.09.2023 р.; Ірини Говорухи — 27.12.2023р.). Щодо решти фігурантів шорт-листа обов'язково поговоримо пізніше — дочитуються-додумуються. А нині згадаємо декілька видань, котрі хоч і не потрапили до топсімки, проте їхній рівень засвідчує високий якісний стандарт усієї рубрики загалом.

Утім, на одного з претендентів на лавреатство вкажемо вже: графічний репортаж «Блекаут» — чи не найбільш символічна, сказати б, репрезентація нашого колективного досвіду попередньої зими. Комікована хроніка набуття нами «нових звичок»: ось мобільне робоче місце (перон нічного вокзалу з освітленням від екрана ноута) та робота під спів генератора; там — мутація «колишньої» романтики, вечір при свічках; онде — прийом у знеструмленому кабінеті дантиста. Повсюду — нові локації-тренди: коридори (правило двох стін), підвали, бомбосховища.

Дві фарби, чорна і жовта (якщо хтось призабув, це кольори «Пори», найбільшого колективного дієвця Помаранчевої революції). Критичний дефіцит білого аж до чи не найбільш шокового розгорття наприкінці: ніч над містом; темна кардіограма будинків, де не світиться жодне вікно; єдині джерела світла — зірки.

Картинки нагадують трансформовані фотографії — щось на кшталт замальовок з американських судів, де заборонено знімкувати. Ні, це не гандж цієї графіки, це просто ще одне потвердження давньої візії Сюзен Зонтаг, яка переінакшила афоризм Пастера про те, що всі мистецтва прагнуть досягти стану музики: «Нині всі мистецтва прагнуть досягти стану фотографії» (Про фотографію. — К.: Основи, 2002).

Авторство «Блекауту» позначене як студія «Сері/граф», яку створили Євгенія Полосіна та Аня Іваненко по закінченні графічного відділення КПІ та Британської вищої школи мистецтва та дизайну в 2015-му. 2022-го вийшла книжка, яка поставила дівчат на вищий щабель книжкових ілюстраторів: Олександр Михед, «Котик, Півник, Шафка» (Л.: Видавництво Старого Лева). Так, там робота «Сері/графу» підпорядкована, це ілюстрації у найточнішому розумінні. Та, як на мене, саме вони тримають купи авторський текст. Тепер же, у «Блекауті», Полосіна/Іваненко вийшли на рівень самодостатності, коли навіть текстові балони — суто

додаткові, необов'язкові. І — так, це класичний репортаж.

* * *

Книжка Андрія Мероника «24.02» (Чернівці: Видавництво 21, 2023) спочатку здивувала була своїм перфектним, як на жанр «свідчення очевидця», оформленням: недешевий матовий крейдований папір, двоколірний друк, ілюстрації до кожного на півтори-дві сторінки розділу. Зрештою збагнув: це ж, в суті справи, пам'ятний знак, — а він мусить бути зовні вабливим. І це працює: розпродано три перевидання.

Київський айтивець у перші дні вторгнення зібрав на своїй квартирі в центрі трьох друзів з околиць і — почали свою колективно-персональну боротьбу. Окрім професійної інтернет-підтримки спротиву, одразу взялися до волонтерства — постачання необхідного на блокпости Києва та ближчих сіл, розвезення ліків та продуктів нужденним; невдовзі почали виготовляти бронезилети, які дістали схвальні відгуки з фронту.

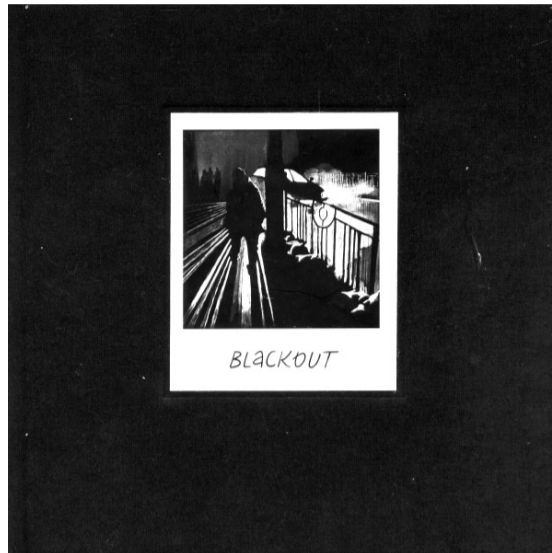
Кожну нову книжку «про війну» мимоволі порівнюєш із раніше прочитаними. Андрій Мероник нагадав Дмитра Якорнова (То АТО. Дневник добровольця. — Х.: Віват, 2016; рецензію див. «УМ» від 28.07.2022). Той самий здоровий інфантілізм — у сенсі незіпсованості автора дорослим конформізмом. Незамулений «дитинний» погляд часом проникливіший за найтонші висновки аналітиків. Як-от у Якорнова: «Сьогодні море мобів тягне економіку донизу, замість піднімати її». Авжеж, мобілізація — це не так про заповнення шансів, як про використання умінь кожного задля перемоги, де б той кожний не був (як, до речі, розумів мобілізацію і Черчилль: кожен робить свою справу задля). У Мероника так само за лаштунками пафосу — побутовий символізм, приміром, у сюжету з не похованими кацапами мацапів. Або у короткому розмислі при виді звичного при початку вторгнення людського скупчення: «Дуже добре пізнати людей можна в черзі... Так, у черзі, а ще краще — у довгій

■ КОРОТКІ СПИСКИ: ОБРІЇ

Далі рецензуємо Короткі списки рейтингу-2023 (усі списки — на нашому партнерському сайті «Буквоїд»). Номінантів подано за абеткою — лавреати стануть відомі наприкінці наступного місяця.

Публіцистика / сучасні мемуари

Blackout — К.: Yakaboo Publishing, 64 с. (п)
Люк ГАРДІНГ. Вторгнення. — Х.: Віват, 352 с. (п)
Ірина ГОВОРУХА. Плахта. — К.: Саміт-Книга, 393 с. (о)
Славенка ДРАКУЛІЧ. Війна всюди однакова. — Л.: Човен, 184 с. (п)
Олександр МИХЕД. Позивний для Іова. Хроніки вторгнення. — Л.: Видавництво Старого Лева, 344 с. (п)
Народні Герої України. Історії справжніх. Книга друга. — К.: Білка, 552 с. (п)
Сергій РУДЕНКО. Бій за Київ. — Х.: Фабула, 208 с. (п)

черзі. Тут вам і культура, і виховання, і цінності. Усе на поверхні». І одразу — спростування довго нав'язаного нам міту толерантності/політкоректності: «Достатньо хоча б одного дикуна поряд, щоб ваш нейтралітет тут же закінчився».

Такі книжки збудують контраверсійне питання: де межа літератури? А де вона в кіні? За вигаданим кіношниками вельми пластичним означенням «на реальних подіях»? Чи це ще «щоденникова», а чи вже письменницька практика? Обидва згадані автори раніше пробували себе у ролі літератів. Поки що — не триумфально. Та якщо зафільмувати обидві ці книжки — було би, гадаю, гучно.

Окрім того, що книжка «24.02» фіксує вже добре знайомі усім нам рефлексії («трубами потекла вода, а мені здалося, що це шумить ракета»), вона додає нам більш реалістичного розуміння сучасної соціології, як-от в епізоді про збройний рекет волонтерів на території Польщі і продаж віджатих бронників за утричі меншою ціною. Висновок прогнозований, але не дуже нині популярний — хоч і прийдеться з ним рахуватися: «Великі скупчення людей за стресових обставин обов'язково сприяють виникненню організованої злочинності».

Книжка пана Мероника увижається мені більш толерантним (хоч як би дивно це звучало після попередніх інвектив щодо цього терміну) до заклик російського пропагандиста часів «великої отечественной» К. Сімонова «убий його»: «Ненавидіти і знищувати. За змоги — брати в полон, якщо на це є настрої, сила духу й коротка пам'ять про загиблих друзів». А ще — це дуже відверта книжка, без приховування тимчасових вагань: «Воювати не хочу, але якщо буде треба — воювати му, — чесно відповів Сашка».

* * *

Так само чесною і мужньою є «Повітряна й тривожна книжка» Ірини Славінської (Х.: Віват, 2023). Звісно, слово «мужня» відгонить антифемінізмом — радше сказати, «спражньо жіночою». Та все одно — вона є справді мужньою у класичному сенсі. Бо пише вона про речі, ніби неспівмірні з інформаційною стрічкою про руйнування, травми і смерті: про своє вбрання, макіяж та манікюр у перші дні навали і про веселі зустрічі з друзями трохи згодом. Але ж ми воюємо, окрім усього, і за наші довоєнні норми й за цих наших жінок, чи не так?

«Немає часу, але й немає сенсу все це відкладати на потім, — справедливо значить пані Славінська. — Це не бенкет під час чуми... Це буття в просторі, де більше не страшно». А тоді натикаюся на фразу: «В усіх незрозумілих ситуаціях треба помити голову». Я цього довгий час не розумів, поки не побачив, як це невідкладно робили дружина і донька у перші дні вторгнення. Славінська називає це «рятівною рутинною». І далі: «Мій особистий урок стосується збереження знайомих ритуалів — настільки, наскільки це можливо... залишатися живою».

Нещодавно промайнула інформація: нарешті затверджено стандарт бронезилети для жінок, яких у ЗСУ зараз більше, ніж у будь-якій армії світу. Хотілося б вірити, що і роля книжки Славінської є у цьому, хоч і запізно, рішення.

Аби ви не подумали, що авторка всуціль перейнята суто «жіночими справами», ось вам одне її свідчення про евакуацію близьких людей: «Вкупі з друзями, розділивши дітей і дорослих обох родин порівну на дві машини — аби в разі обстрілу був шанс вижити у половині кожної з сімей». Один цей епізод тягне на психологічний екшн що у літературі, що в кіні. Як і оце: «Коли довго не ходиш у великі супермаркети й торгові центри, аде болісно згадуєш зруйнований ракетною такий самий центр у Кремленчуці... взагалі боїшся місць, де багато скла».

У книжці багато про мову. Починаючи з перших публічних спроб авторки щось написати російською: «Та всім цим провам пера покляла край фраза, почута від однієї розумної людини: «Писати російською в Україні — це назавжди лишиться провінціалкою». 2023 року вона пише про побутування української в Києві: «Те, що дотепер іще могло зберігати вигляд «приватного», стало більш ніж політичним». Та ж, ні — це сталося набагато раніше, просто докотилося до її бульбашки тільки того. Тепер варто було б додумати до того самого виразу щодо російської, котра усе ще лунає, — говоріння окупаційною мовою є справді політичним переступом, м'яко кажучи.

Книжка Ірини Славінської — класичні есеї. У вигляді щоденника. Спроба спільного проживання одного на всіх величезного. Відвертість і сміливість: «Міркую про межі від-

вертості». А трохи перед тим: «Професійність — це вміння опанувати надмірну амплітуду емоцій». Остання фраза книжки: «Збираючи докупи слова, що струменять крізь мене». Славінська не волонтерила. Окрім, звісно, переказів своїх гонорарів на ЗСУ. Вона весь час була в ефірі, не підтримуючи пропаганду марфону «Єдині новини».

* * *

Ще одна книжка «про війну», яка вразила, — Ірина Потапенко, «Підвальні хроніки» (Х.: Ранок, 2023). Авторка — відома ілюстраторка дитячих книжок, які (завдяки їй значною мірою) неоднораз ставали номінантами «Книжки року». Від початку бомбардувань виїхала з великого міста до маленької локації під Одесою. Разом з чоловіком, трьома котами і двома собаками облаштували повнофункційний підвал під приватним будинком. Вислухали в ньому всі російські прильоти на Одещину.

Але — жодної депресії (принаймні, у книжці). «Кожен звук сирени — і коти, як за дзвінком, до мисок. Ми не знали, що з цм робити, бо якщо негайно не погодувати, вони вологи разом із сиреною. Це було нестерпно». Ба більше: «Льошо, це вестухи? — питає з підвалу до чоловіка. — Ні, не бійся, це наші коти гасють. — От зарази! Прийду додому, нагодую їх і вб'ю!». А коли захворіла, «так кашляла, що собаки вили, а коти перелякано витрищалися».

Звісно, саме коти-собаки й рятували від розпачу-відчаю. А головне — пензлик і перо, акварель та гуаш. Малюнки пані Потапенко — весело-іронічні, незгірш від поширених мальованих свідчень, репродукованих у збірці «Мистецький Барбакан» (К.: Люта справа, 2015).

«Перемикання» власного болю на піклування за братами/сестрами меншими — певний тренд літератури «про війну». Всюди і завжди. Це підтверджують соціальні психологи, і про це ж таки йшлося в нашому попередньому контакті з вами, шановні читачі, на сторінках «УМ». Що ж до книжки Ірини Потапенко — то вже зараз із тисяч книжок «про війну» її можна числити принаймні у першій сотні. ■

Редактор сторінки
Костянтин Родик
rodyk.kostyantyn@gmail.com

■ ФАСТФУД

Як у Макдональдзі. Тільки краще

Прості рецепти домашньої швидкої їжі на будь-який смак

Валерія МУСХАРІНА

Гамбургери, нагетси, картопля фрі, піца, чипси — знайомі та вподобані багатьма продукти фастфуду. Він притягує ароматом і смаком, однак після вживання нерідко викликає дискомфортні відчуття у шлунку через велику кількість жирів, цукру та консервантів. Через зменшений час приготування й зазвичай шкідливі для організму складники швидке харчування ніколи не вважалося корисним. Однак така їжа з легкістю може входити у збалансований раціон, якщо готувати її вдома та з якісних продуктів. Такі страви можна пропонувати дітям, брати з собою на роботу та в дорогу або ж подавати на стіл до вечері. Вікторія Попін, кулінар-любитель і гурме, пропонує безліч рецептів, зокрема й домашнього фастфуду, на своєму кулінарному сайті Picante Cooking.

Хліб із сиром, часником та травами

Цей пухкий і духмяний хліб дуже тягнеться при відкушуванні. Ним можна насолоджуватись самотійно, а можна подати як гарнір до основної страви. Як пише Вікторія, наступного дня він не втратить смак, а якщо скибки хліба підрум'янити на сковорідці, то вийдуть неймовірно тости до сніданку.

Щодо самого приготування тіста, то все доволі просто. Хліб виходить особливо м'яким завдяки заварці на кефірі: його кислота ослаблює глютен. А ще завдяки кефіру сирний хліб має приємний кисло-молочний посмак. Тож підготуйте інгредієнти.

Для тіста:

- * кефір — 200 мл;
- * молоко — 100 мл;
- * свіжі дріжджі — 15 г;
- * цукор — 30 г;
- * вершкове масло розтоплене — 50 г;
- * яйця — 1 шт.;
- * борошно — 400 г;
- * сіль — 8 г.

Для начинки:

- * вершкове масло — 50 г;
 - * часник — 5 зубчиків;
 - * петрушка — 1/2 пучка;
 - * кріп — 1/2 пучка;
 - * улюблений напівтвердий сир (у рецепті суміш сиру чедер та напівтвердої моцарелі) — 250 г;
 - * сіль — до смаку.
- Крім того:

Хачапури з сиром на бездріжджовому тісті

Оригінальне тісто для хачапури — це тільки борошно, дрібка солі і мацоні (кисломолочний напій вірменського походження). Все дуже просто. У цьому рецепті в тісто додається трохи соди для пухкості і яйце, щоб тісто було міцнішим. Потім воно добу ферментується. Після цього його смак стає кращим і працювати з ним легше.

За словами авторки, формувати хачапури найкраще руками (без качалки, яка в цьому випадку робить усе складнішим). Тісто дуже податливе і легко розтягується без зайвих предметів.

Що стосується начинки, найчастіше використовують імеретинський сир, а також деколи інші розсільні сири. Ці хачапури — з сулугуні. Ви можете робити з тим сиром, який любите найбільше. Для двох великих хачапури вам знадобляться:

- * кефір — 250 мл;

- * дрібно натертий твердий сир — 30 г;

- * борошно для посипання поверхні.

Насамперед робимо заварку: молоко та 15 г борошна поміщаємо в невеликий сотейник. Ставимо на найменший вогонь і, постійно помішуючи, варимо до суттєвого загустіння маси. Знімаємо з вогню й охолоджуємо.

У глибокій мисці вимішуємо дріжджі та кефір до повного розчинення дріжджів. Додаємо вистиглу заварку, решту борошна та інші інгредієнти й замішуємо однорідне тісто 8-10 хвилин руками або ж 4-5 хвилин міксером на середніх обертах. Накриваємо миску з тістом кришкою чи ледь вологим рушником і залишаємо на 1,5 години ферментуватися. Тісто має збільшитись удвічі.

Коли тісто підійде, у невеличкий сотейник викладаємо масло, часник та сіль. Прогріваємо на середньому вогні, помішуючи, доки аромат часнику пом'якшає. Знімаємо з вогню й трохи охолоджуємо.

Форму для хліба (30x11 см) змащуємо тонким шаром вершкового масла й присипаємо борошном. Струшуємо зайве. Дно форми застилаємо додатково смужкою з пергаменту.

Тісто, що підійшло, мнемо й викладаємо на щедро присипану борошном поверхню й не надто тонко розкачуємо прямокутником, приблизно 25x40 см. Змащуємо тісто маслом із часником, рівномірно розподіляючи часник по поверхні.

Сир натираємо на крупній тертці, петрушку і кріп дрібно нарізаємо. Зверху розподіляємо сир та зелень, трішки відступаючи від країв.

Скручуємо з тіста рулет, загортаємо начинку всередину. Далі розрізаємо його вздовж на дві частини, не дорізаючи повністю до кінця, аби ці частини трималися разом і перепліталися між собою.

Обережно викладаємо сформований завиванець у форму й, прикривши ледь вологим рушником, залишаємо на годину підходити. Тим часом розігріваємо духовку до 200 °С.

Коли хліб підійде, посипаємо його твердим сиром і ставимо до розігрітої духовки. Печемо приблизно 40-50 хвилин, щоб хліб гарно підрум'янився.

Дістаємо посуд із сирним хлібом з духовки й одразу ж перекладаємо випічку на решітку для вистигання. Через 15 хвилин нарізаємо і подаємо теплим до столу. Смачного!

- * яйця — 1 шт.;
- * борошно — 320-350 г;
- * сіль — дрібка;
- * сода — дрібка;
- * натертий на великій тертці сир сулугуні — 300 г.

Борошно з сіллю та содою перемішуємо в глибокій мисці. Яйце злегка збиваємо з кефіром і додаємо до борошна. Замішуємо однорідне та досить липке тісто. Миску накриваємо харчовою плівкою і ставимо в холодильник на 24 години (можна до 3 днів).

У день приготування дістаємо його і викладаємо на змащену олією дошку. Розділяємо тісто на дві частини. З однієї руками формуємо невеликий плячок. У центр викладаємо половину сиру.

Краї захищуємо до центру так, щоб не було проміжків. І знову ж, руками, акуратно притискаючи і розтягуючи, формуємо плячок товщиною приблизно 1,5 см.

Тісто дуже податливе, це не буде складно. Те саме робимо з рештою тіста.

На середньому вогні розігріваємо пательню з товстим дном. Дуже важливо смажити хачапури на сухій сковороді без олії. Тому пательня повинна мати товсте дно, щоб рівномірно розподілялося і віддавалося тепло.

Викладаємо хачапури швом униз, зменшуємо вогонь майже до мінімуму і смажимо приблизно 7-8 хвилин з кожного боку, до готовності. Коли одна сторона гарненько підрум'яниться, акуратно, за допомогою широкої лопатки, перевертаємо на іншу.

Знімаємо хачапури з вогню і подаємо в гарячому вигляді. Так смажимо й наступні. Подаємо гарячими. Насолоджуємося! ■

Домашні картопляні чипси з духовки

Картопляні чипси в духовці за цим рецептом — найхрусткіші та найсмачніші, які ви коли-небудь куштували. А готувати їх елементарно: тоненько нарізати картоплю, запекти в духовці й присипати сіллю.

Ця версія чипсів більш здорова, ніж магазинний варіант. Хоч вони не вийдуть ідеальної форми, але це ніяк не зіпсує їхній смак. Вам знадобляться:

- * добре вимита картопля — 3 великі штуки;
- * оливкова олія — 50 мл;
- * сіль — за смаком.

* паприка, тертий сир пармезан — за бажанням.

Миемо та чистимо картоплю. Нарізаємо її по діагоналі тоненькими слайсами (3 мм завтовшки).

Розігріваємо духовку до 260 °С. Змащуємо два великі листи олією. Варто використовувати пласку форму для запікання, яка може витри-

мувати високу температуру.

Поміщаємо скибочки картоплі в миску з крижаною водою на 5 хвилин, щоб видалити зайвий крохмаль. Зливаємо воду, потім обтираємо скибочки насухо паперовими рушниками.

Розкладаємо нарізану картоплю в один шар на деку. За допомогою кондитерського пензлика змащуємо скибочки картоплі розтопленим вершковим маслом.

Ставимо в духовку та зменшуємо температуру до 230 °С. Запікаємо, доки краї не стануть золотисто-коричневими: від 12 до 15 хвилин, залежно від духовки.

Вікторія радить остудити чипси на решітці, розкладеними в один шар, або на дошці, застеленій паперовим рушником, щоб увібрати зайвий жир і вологу. Так чипси зберезуть хрусткість на потім.

Дістаємо з духовки та посипаємо сіллю. Смакуємо!

Курячі крильця а-ля баффало

Крильця баффало на сьогодні є одним з найпопулярніших продуктів у США. Свою назву вони отримали завдяки американському місту Баффало, що вважається їхньою батьківщиною.

За рецептом їх обвалюють у борошні, смажать у фритюрі, заправляють гострим соусом, а подають із соусом ренч та свіжими травами.

Солі у рецепті, наголошує Вікторія, немає не випадково (не з усіляких дієтичних міркувань, а з технічних). Крильця не потрібно солити перед смаженням, щоб вони були хрусткішими. Вам знадобляться:

- * крильця зі зрізаними гостирими кінчиками — 8-10 шт.;
- * олія — 30 мл;
- * сухий часник — 1 ч. л.;
- * білий винний оцет 6% — 1 ст. л.;
- * крохмаль — 1 ч. л.;
- * вода — 1 ст. л.;
- * рослинна олія для смаження.

Соус «Баффало»:

- * вершкове масло кімнатної температури — 90 г;
- * мед — 2 ст. л.;
- * томатна паста — 4 ст. л.;
- * соус чілі або табаско — 0,5-1 ч. л.;
- * подрібнений часник — 2 зубчики;
- * сіль, перець — до смаку.

Соус ренч:

- * нежирна сметана — 250 мл;
- * майонез — 125 мл;

- * сухий часник — 1 ч. л.;

- * суха цибуля — 1 ч. л.;

- * сіль — за смаком;

- * дрібно нарізана цибуля — 1/4 пучка;
- * дрібно нарізана петрушка — 1/4 пучка;
- * дрібно нарізаний кріп — 1/4 пучка.

У глибокій пательні, фритюрниці чи казанку добре розігріваємо олію: стільки, щоб крильця можна було повністю в неї занурити. Крильця добре обсушуємо паперовим рушником і, коли олія почне потрескочувати, партиями смажимо їх до готовності. Перекладаємо готові на тарілку, застелену паперовим рушником.

Доки смажаться наступна партия, готуємо соус «Баффало». Для цього всі інгредієнти поміщаємо в невеликий сотейник, добре вимішуємо й ставимо на маленький вогонь. Доводимо до кипіння й варимо, помішуючи, до загустіння соусу.

Смажені крильця складаємо у глибоку миску та поливаємо гарячим соусом. Вимішуємо так, щоб кожне крильце було огорнуте соусом. Подавати будемо одразу ж із соусом ренч, щоб успішно «гасити пожежу» в роті.

Для ренчу змішуємо майонез зі сметаною, додаємо цибулю, часник і сіль. Добре перемішуємо. Вспаємо подрібнені трави і подаємо з крильцями. Отримуємо задоволення!

ТЕНІС

Історичні кроки

У Мельбурні на першому в сезоні турнірі з серії «Великого шолома» українські тенісистки оновили цілу низку національних рекордів

На кортах у Мельбурні Марта Костюк діяла легко та невимушено, дійшовши до першого в кар'єрі чвертьфіналу «мейджора».

Григорій ХАТА

На цьогорічному Відкритому чемпіонаті Австралії Україна активно переписує історію. І кожен новий день у Мельбурні приносить вітчизняному тенісу все нові рекорди. Знаковим цей «Аустреліан оупен» став уже тоді, коли на його старт вийшли одразу семеро українських тенісисток: раніше такого представництва в його «основі» наш теніс ніколи не мав. Далі було ще одне колоритне досягнення — вихід одразу чотирьох українок до третього кола «АО»-2024. Так само національним рекордом стало й потрапляння трьох наших тенісисток до четвертого раунду цьогорічної Відкритої першості Австралії.

Продовжили українки дивувати вітчизняну й світову тенісні спільноти й надалі, адже знаковою стала й присутність двох українських тенісисток у «топ-8» нинішнього «АО».

Можливість зіграти в чвертьфіналі першого в сезоні «мейджора» отримали Марта Костюк та Даяна Ястремська. З великими шансами на подальший успіх тут мала з'явитися й найтитлованіша тенісистка України Еліна Світоліна, проте здолати в 1/8 фіналу 19-річну чешку Лінду Носкову їй завадила травма спини. Уже в другому геймі Еліна була змушена кликати на корт лікаря. «Дуже сумно. Таке відчуття, що хтось вистрелив у спину. Раніше у мене були проблеми зі спиною, але ось так, щоб в одну секунду заклонило поперек, — це для мене щось нове», — пояснила Світоліна свою відмову (за рахунок 0:3 у першому сеті) продовжувати матч.

Ну а після вильоту з Мельбурна першої ракетки України, від якої багато хто очіку-

вав реальної боротьби за трофей (у перших трьох колах вона легко, щоразу в двох сетах, пододала австралійку Престон, болгарку Томову, швейцарку Голубович), свої чемпіонські сподівання шанувальники українського тенісу перенесли на Костюк та Ястремську.

Попри те, що дівчата ніколи раніше не доходили до чвертьфіналів турнірів із серії «Гранд слем», їхня гра на Зеленому континенті виглядала дуже пристойно. Свого часу — в Мельбурні, в 2017 році — Костюк виграла юніорський «шолом», утім дорослий теніс — то, звісно, зовсім інший рівень.

А по-справжньому перевірити чемпіонські амбіції Марти, в чвертьфіналі, їй допомогла переможниця Відкритого чемпіонату США-2023 — 19-річна темношкіра американка Корі Гауфф. У перших двох сетах їхня дуель виглядала дуже напруженою, утім у заключній партії Костюк дала слабину й узагалі без спротиву дозволила опонентці легко завершити матч — 6:7 (6:8), 7:6 (7:3), 2:6.

Хай там як, а, попри змазану кінцівку, цьогоріч у Мельбурні довелося побачити яскраву трансформацію Марти. Її гра на корті тепер більш агресивна та конструктивна. Особливо це було помітно в протистояннях із представницями росії Тимофєєвою та Аванєсян, котрі грали в Мельбурні в нейтральному статусі. «Я дуже рада, що нарешті можу грати так агресивно, як хочу. Для мене це означає багато. Я досі не можу це усвідомити, сказала тренеру, що не відчуваю, що граю у четвертому раунді», — поділилася накопиченим позитивом Костюк.

У зовсім іншому світлі побачили вболівальники на мельбурнських кортах і Дая-

На АО-2024 Ястремська як «кваліфаєр» повторила історичне досягнення Елени Докич, перемігши в основному раунді двох тріумфаторок турнірів із серії «Великого шолома».

ну Ястремську. Останнім часом вона перебувала в пошуках своєї гри, і на «АО»-2024, котрий розпочала з кваліфікації, здається, її відшукала. На шляху до чвертьфіналу вона здолала одразу двох чемпіонів турнірів із серії «Гранд слем» — Маркету Вондроушову (6:1, 6:2) та Вікторію Азаренко (7:6, 6:4).

«Дуже щаслива та дуже втомлена. Все одразу. Перший чвертьфінал, але, якщо чесно, у мене немає такого відчуття, що я вже там. Не знаю, чому. Має бути щось особливе, але відчуття, наче я це просто зробила, маленька частинка того, що мала зробити та що виконала. Тому просто рухаюся вперед та очікую на свій наступний матч», — сказала Ястремська після сенсаційного успіху в 1/8 фіналу над білорускою Азаренко. А в 1/4 фіналу на Даяну чекала зустріч із кривдницею Світоліної — Носковою, котра, до слова, перед побаченням з Еліною вибила з розіграшу першу ракетку світу Ігу Свьонтєк.

«Цікаво, як довго Ястремська зможе демонструвати такий рівень гри?» — дивуючись виступом українки, цікавилася титулована Азаренко.

Зауважимо, що, зустрічаючись із теністками з росії та білорусі, українки синхронно

Через гострий біль у спині Еліна Світоліна не змогла провести свій чвертьфінальний поєдинок проти чешки Лінди Носкової.

Свою грою на «Аустреліан оупен»-2024 Даяна Ястремська неабияк здивувала своїх суперниць. Фото з сайту sport.ua.

ігнорували їх, відмовляючись від рукостискань та спільних з ними фото. А свої перемоги завершували патріотичними підписами-автографами на об'єктивах телекамер, на кшталт «Героям слава» чи «Сім'я — це моя Україна».

Додамо, що без свого півфі-

налу на цьогорічному «Аустреліан оупен» Україна точно не залишиться, бо там у дуєті з Альоною Остапенко з Латвії зіграє наша Людмила Кіченок. Для них загалом це буде вже третя спільна участь в 1/2 фіналу турнірів із серії «Гранд слем». ■

Дмитро Котовський
український фрістайліст**«На тренуваннях настав час, коли мені треба було пробувати щось нове, складніше — три сальто з п'ятьма гвинтами. Як варіант тренер запропонував «Ураган» — я погодився. Мені сподобалося, бо цей стрибок унікальний — його ніхто не виконує».**

Григорій ХАТА

Потенціал українського фрістайлу має напрохуд великі масштаби. Його можливостей достатньо не лише для того, аби генерувати власних олімпійських чемпіонів. Час від часу вихованці української школи, змінюючи спортивне громадянство, також приносять медалі найвищого ґатунку (як-то було з Аллою Цупер та Антоном Кушніром) і для інших країн.

Зрештою, в останні роки саме лижна акробатика стала головним флагманом зимового спорту в Україні. На двох минулих зимових олімпіадах саме завдяки старанням представника вітчизняного фрістайлу — миколаївця Олександра Абраменка — українська олімпійська збірна здобувала такі важливі для країни медалі.

У новому олімпійському циклі збірна України з лижної акробатики наразі виступає без свого титулованого лідера. Непроста травма коліна змушує Абраменка пропускати нинішній сезон. «Відновлюючись після травми, я пропустив літню підготовку, а їхати взимку на змагання в нашому виді спорту сенсу немає. Що ми зробили влітку, те й покажемо взимку. А якщо я нічого не зробив улітку, то немає чого й показувати», — пояснив свою відсутність на міжнародних турнірах Абраменко.

Водночас є у нього гідна зміна. Днями 22-річний уродженець Рівного Дмитро Котовський

■ ФРИСТАЙЛ

Лідер з інновацій

Нова зірка української збірної з лижної акробатики дивує спортивний світ своїми запаморочливими трюками

Дмитро Котовський із Рівного швидко став новим законодавцем мод у світовому фрістайлі.
Фото з сайту suspilne.media.

кий тріумфував на міжнародному турнірі з лижної акробатики FIS Open в американському Парк-Сіті, де випередив двох

іменитих опонентів — чинного чемпіона світу швейцарця Ное Рьота та олімпійського чемпіона-2022 в командних змаганнях

Крістофера Лілліса зі США.

Як повідомляє пресслужба НОК України, золоту нагороду Дмитру принесло потрійне саль-

то з чотирма гвинтами (фул-дабл фул-фул), за яке він отримав оцінку 120,89.

Нагадаємо, що в минулому сезоні Котовський виграв своє перше «золото» етапу Кубка світу. Цього ж сезону в своєму активі він уже має «бронзу» Кубка світу. Потрапити в «призи» на першому етапі КС-2023/2024, який проходить у фінському місті Рука, йому дозволив вдало виконаний фірмовий стрибок «ураган» (фул-трипл-фул-фул). Тоді цей стрибок мав найвищу складність поміж усіх шести учасників суперфіналу, і загалом саме завдяки «урагану» Дмитру вдається набирати на змаганнях напрохуд високі, а іноді й рекордні суми балів.

А на офіційному сайті Міжнародної федерації лижного спорту Дмитра Котовського називають новатором й асоціюють його ім'я з інноваціями та високою майстерністю у фрістайлі. При цьому стабільно високі результати Котовського дають йому можливість боротися за перемогу в загальному заліку КС. Так було в попередньому сезоні, коли він до останнього туру змагався за першість зі швейцарцем Рьотом, так, очевидно, буде й у нинішньому, де по ходу сезону українець посідає місце в «топ-5».

Очікується, що найближчим часом у репертуарі Дмитра з'явиться ще один мегаскладний стрибок — потрійний фул-фул, успішне виконання котрого дозволить йому підкорити ще більші висоти. ■

■ ФУТБОЛ

Українська феєрія в Жироні

Успішна гра дуету Довбик—Циганков допомагає «Жироні» очолювати Ла Лігу

Олексій ПАВЛИШ

Привчивши своїх фанатів до яскравих і результативних матчів цього сезону, «Жирона» неприємно вразила «сухою» та блідю грою проти головного аутсайдера Ла Ліги «Альмерії» — 0:0. Деякі іспанські медіа вже почали писати, що каталонці починають «здуватися» та втрачати фарт в атаці. Утім головний тренер «біло-червоних» Мічел заспокоїв своїх гравців, заявивши, що цілком задоволений і одним заліковим балом, адже він допоміг «Жироні» оновити власний рекорд за кількістю очок за сезон у найвищому іспанському дивізіоні.

А наступні поєдинки Довбика, Циганкова і Ко лише підтвердили, що осічка з аутсайдером — лише випадковість. Спочатку підопічні Мічела в 1/8 фіналу Кубка Короля за 26 стартових хвилин забезпечили собі прохід до наступного раунду, здолавши «на класі» «Райо Вальєкано» — 3:1. Головний бомбардир команди Довбик отримав перепочинок і проти «Райо» не грав, натомість Віктор Циганков, котрий набирає форму після травми, вийшов у старті та долучився до одного з голів.

Натомість матч Ла Ліги проти «Севільї» перетворився на справжній бенедіс Артема, котрий записав до свого активу перший у європейській кар'єрі «хет-трик». «Жирона» у цьому

сезоні часто пропускає першою, а потім забиває по 4-5 м'ячів у відповідь. Так трапилось і проти чинного переможця Ліги Європи, який, щоправда, цьогоріч балансує над зоною вильоту: на гол севільців жиронці одразу відповіли аж трьома голами від Артема — для цього йому знадобилось лише 6 хвилин (це, до речі, другий найшвидший «хет-трик» в історії Ла Ліги).

Спочатку Довбик двічі замкнув передачі партнерів із флангу, а потім відзначився після сольного проходу. Таким чином 26-річний форвард став третім українцем після Шевченка і Вороніна, який забив 3 голи в одному матчі топчемпіонату. До Артема останнім такі бомбардирські подвиги демонстрував саме Воронін, який у 2009-му зробив «хет-трик» за берлінську «Герту».

Тепер в активі вихованця черкаської школи футболу 14 голів та 5 асистів за пів сезону — востаннє так багато у топлігах забивав лише Шевченко у пікові роки за «Мілан». Після «хет-трику» «Севільї» Довбик, до речі, наздогнав зірку «Реала» Джуду Беллінгема у бомбардирській гонці чемпіонату. А за системою «гол+пас» Артем узагалі перший!

Відзначився голом у ворота «Севільї» і Циганков, який за рік у «Жироні» став ключовим гравцем основи та вже встиг забити сім голів і віддати дев'ять асистів. Результативність екса-

Артем Довбик став першим за 15 років українцем із «хет-триком» у топлізі.
Фото: Getty Images.

півтана «Динамо» була б інше кращою, якби не травми — через ушкодження Віктор загалом пропустив майже два місяці.

«Матч проти «Севільї» був чи не найкращим цьогоріч для нас. Довбик чудово вмів забивати голи, а його третій м'яч був одним із найефектніших, які я коли-небудь бачив. Циганков також був агресивним в атаці і провів чудовий матч після травми», — відзначив Мічел українських футболістів.

До речі, в українському легіоні у Жироні може бути поповнення: подекуди, Мічел зацікавився хавбеком київського «Динамо» Володимиром Бражком і нібито радився щодо нього з Віктором і

Артемом. Довбик, щоправда, сказав, що у них із Циганковим ніхто про Бражка не запитував.

Хоч у «Жироні» поки і не говорять про мету виграти чемпіонат, публічно обмежуючись ціллю фінішувати у топ-4 і вийти в ЛЧ, єдиним конкурентом «біло-червоних» поки є лише мадридський «Реал».

Здобувши Суперкубок на полях Саудівської Аравії, підопічні Анчелотті повернулись до Іспанії вже на кубковий матч проти «Атлетико». Як і обіцяв італійський фахівець, у воротах знову вийшов українець Андрій Лунін. Але цього разу українець і весь захист «вершкових» зіграли не найкращим чином — поразка 2:4 піс-

ля овертаймів.

А на матч Ла Ліги проти тієї ж «Альмерії», як і обіцяв Анчелотті, вийшов Кепа. І, як і Лунін, не вразив — пропустив два голи після двох ударів в отвір. «Альмерія» довела, що ще може врятуватися від вильоту, відкривши рахунок уже на 38-й секунді гри, а до перерви забила ще раз. У другому таймі мадридцям таки вдалося «камбек» із вирішальним голом на дев'ятій компенсованій хвилині, але у суперників є серйозні претензії до роботи арбітрів, котрі зарахували один із м'ячів «Реала», хоча Вінісіус забив рукою.

Після гри Анчелотті дав зрозуміти, що довіряє обом воротарям і, схоже, планує й надалі проводити ротацию. Можливо, дон Карло зробить свій остаточний вибір уже перед матчами плей-оф ЛЧ, котрі стартують через місяць.

Тим часом іспанські ЗМІ пишуть, що Лунін задоволений довірою клубу і власним прогресом та хоче продовжити контракт, який сльиває у червні 2025-го. Подейкують, що і «Реал» начебто не проти, готуючи для нього нову угоду до літа 2030-го із планами з часом зробити основним голкіпером. За такого розвитку подій Андрій конкуруватиме з Тібо Куртуа, котрий улітку відновиться після травми, а от Кепа, наймовірніше, повернеться до «Челсі». Хай там як, але хороше клубне майбутнє виступами у цьому сезоні, Лунін, схоже, собі вже забезпечив.

Знаковим минулий тиждень став і для захисника «Арсенала» Олександра Зінченка, який напереді залікував ушкодження і провів повну гру проти «Кристал Пелас». «Каноніри» розгромили суперників у лондонському дербі (5:0), а Зінченко був одним із найкращих. ■

Читайте
в наступному
номері:

Свічки, косметика, блоги

Досягти успіху й через російських окупантів
втратити все: уродженка Маріуполя починає життя
з чистого аркуша й намагається відновити свій
бізнес у полтавському селі

16 | УКРАЇНА МОЛОДА
СЕРЕДА, 24 СІЧНЯ 2024

КАЛЕЙДОСКОП

ПЛАНІВ ГРОМАДДЯ

Менше романтики, більше жахіття

Дженна Ортега
розповіла про долю другого сезону
«Венздей»

Лада ОСА

Американська акторка Дженна Ортега на червоній доріжці церемонії Еммі поділилася додатковою інформацією щодо сценарію другого сезону серіалу «Венздей» від Netflix. Зйомки продовження культового серіалу було відкладено через страйки робітників Голлівуду минулого року, але очікується відновлення виробництва вже цієї весни. Про це повідомляє видання Variety.

«Ми, безумовно, схилиємося до трохи більшого жаху», — сказала Ортега. — Це насправді дуже захоплює, тому що Венздей потребує певної іскри, хоч і не змінюється протягом усього шоу. І це чудово». Вона також зазначила, що кожен новий епізод серіалу, ймовірно, нагадуватиме окремий фільм.

«Венздей» — мегахіт Netflix, що дебютував восени 2022 року та став одним з найпопулярніших оригінальних серіалів усіх часів, у якому Дженна зіграла головну роль Венздей Адамс із відомої франшизи «Сімейка Адамсів».

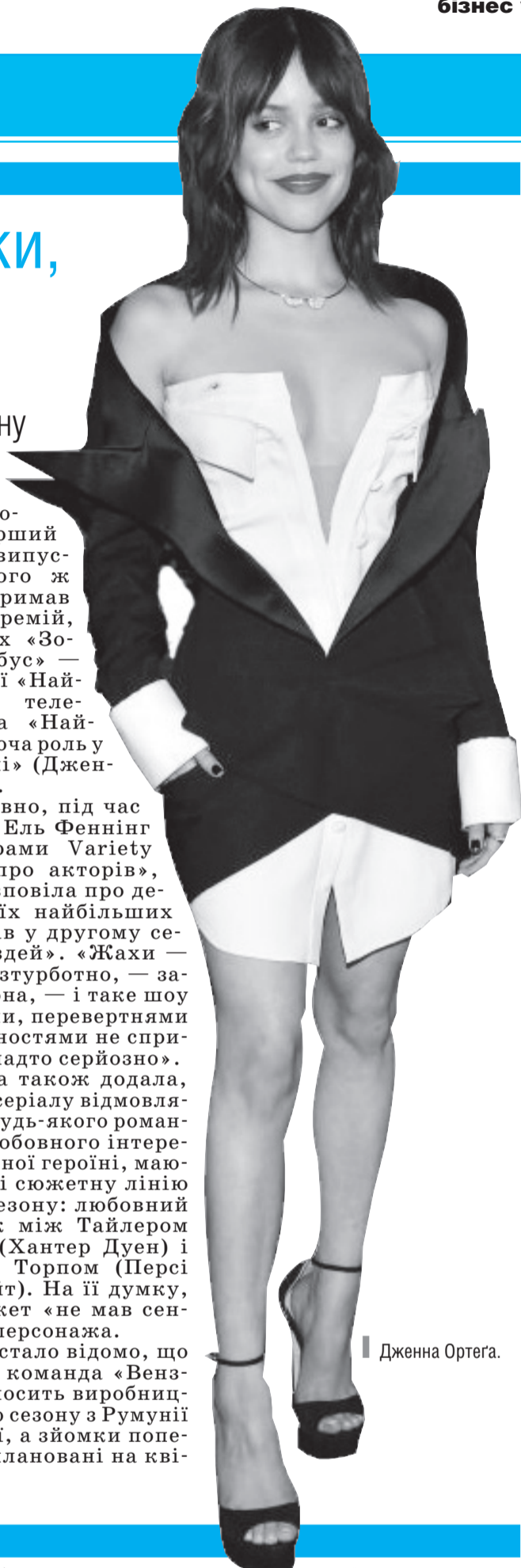
Згідно з даними користувачів TV Time, він займає друге місце за кількістю підписників перед релізом, дебютував як шоу під номером один на Netflix у 83 країнах, є рекордсменом серед англомовних серіалів із загальною кількістю у 341,2

мільйона годин за перший тиждень випуску. До того ж серіал отримав чимало премій, серед яких «Золотий глобус» — у номінації «Найкращий телесеріал» та «Найкраща жіноча роль у телесеріалі» (Дженна Ортега).

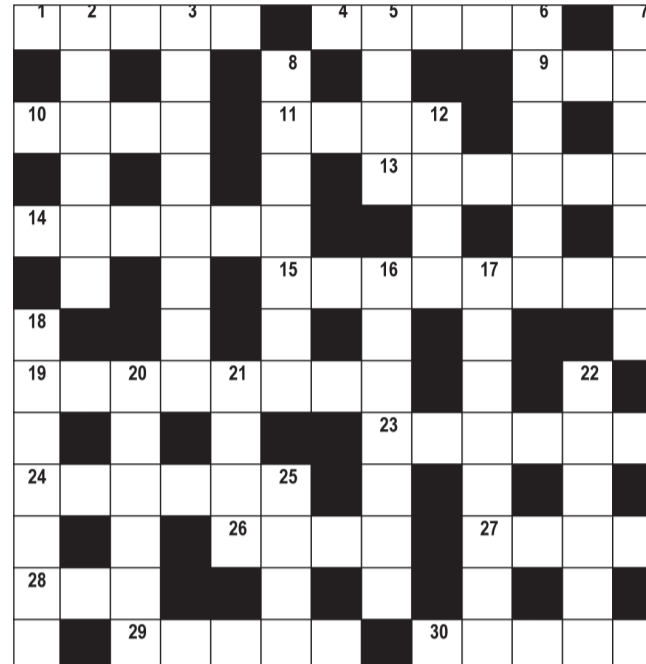
Нещодавно, під час розмови з Ель Феннінг для програми Variety «Актори про акторів», Ортега розповіла про деякі зі своїх найбільших пріоритетів у другому сезоні «Венздей». «Жахи — це дуже безтурботно, — зазначила вона, — і таке шоу з вампірами, перевертнями та надздібностями не сприймається надто серйозно».

Акторка також додала, що творці серіалу відмовляються від будь-якого романтичного любовного інтересу до головної героїні, маючи на увазі сюжетну лінію першого сезону: любовний трикутник між Тайлером Гелпіном (Хантер Дуен) і Ксав'єром Торпом (Персі Хайнс Вайт). На її думку, такий сюжет «не мав сенсу» для її персонажа.

Раніше стало відомо, що знімальна команда «Венздей» переносить виробництво другого сезону з Румунії до Ірландії, а зйомки попередньо заплановані на квітень. ■

Дженна Ортега.

КРОСВОРД ВІД МАЛАНКИ №4

По горизонталі:

1. Господар у Карпатах. 4. Неправда, лукавство, омана. 9. Українська армія, яка воювала і з нацистами, і з НКВС за вільну Україну. 10. Відомий французький художник-імпресіоніст. 11. Зрошувальний канал у Середній Азії. 13. Інструмент священника для обкурювання димом ладану та інших ароматичних речовин. 14. Католицький єпископ. 15. Розмовна назва куві, популярної на Сході чоловічої хустки, пов'язана з колишнім лідером Палестинської Автономії. 19. Транспортний засіб, який широко використовували війська Третього рейху. 23. Київський авіаційний завод. 24. Колишній міністр закордонних справ англійського уряду, який сто років тому першим запропонував лінію кордону між Україною та Польщею. 26. Швидкісний гоночний автомобіль спеціальної конструкції. 27. Атомна електростанція на річці Стир. 28. Герой поеми Котляревського «Енеїда», побратим Евріала. 29. Місце в церкві, звідки проголошуються проповіді. 30. Лісова ягода, що росте на колючих кущах.

По вертикалі:

2. Земляний горіх, який високо цінують кондитери. 3. Предмет, який «скоротив» час підйому в

ліфті. 5. Теплий вітер з моря. 6. Людина, що любить ходити без одягу. 7. Демонстративне невиконання наказів керівництва. 8. Гори в Україні та Польщі. 12. Релакс і насолода, які пов'язують переважно з наркотиками. 16. Американське місто, столиця штату Джорджія. 17. Третейський суд. 18. Чоловічий салонний піджак, призначений для курців. 20. Знаменита католицька монахиня, яка опікувалася бідними та хворими у Калькутті. 21. Дракон із польських народних казок. 22. Проміжна стадія в лікарській професії між студентом і фаховим лікарем. 25. Військовий і політичний блок, курс на який узяла Україна. ■

Кросворд №3 від 17 січня

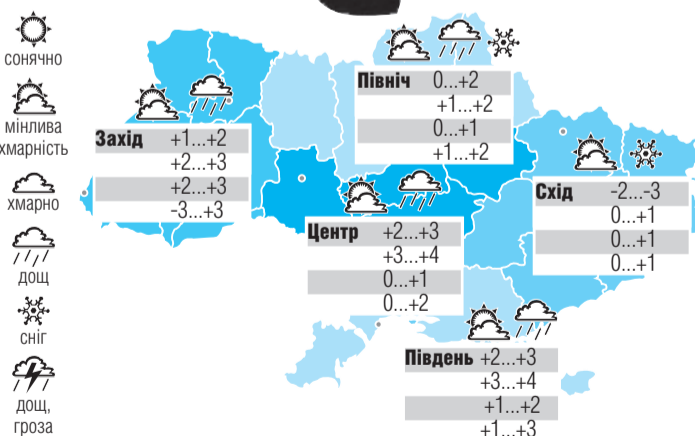
Наш партнер — Європейський фонд за демократію.

ПОГОДА

25–26 січня за прогнозами синоптиків

Київ: хмарно, невеликий дощ. Вітер південно-західний, 1-3 м/с. Температура вночі +1...+3, удень +2...+3. Післязавтра вночі 0...+1, удень +1...+2.

Курорти Карпат: хмарно, сніг.
Славське: вночі 0...-2, удень -1...+1.
Яремче: вночі 0...-1, удень 0...+2.
Міжгір'я: вночі -1...-2, удень 0...+1.
Рахів: уночі -2...-3, удень -1...-2.

ПРИКОЛИ

У ресторані. Господар — шеф-кухарю:

— Так, а де ваші вчорашні котлети? Відвідувачі на них сильно скаржилися.
— Я з них вже зробив сьогоднішні.

Українські вегетаріанці довели, що сало — це рослина.

Вночі предмети втрачають свої звичні контури. Береш, приміром, склянку, щоб води попийти, а в руці

вже чомусь канапка з ковбасою.

Зробила гречані котлети. Милый, ось скажи мені як шеф-кухар шеф-кухарю, що в них треба додати, щоб вони не розсіпалися?

— М'яса!

Хлопець вчить дівчину: — Так, Галю, тепер ти береш флешку і вставляєш її у фотоапарат до клацання... До клацання, я сказав, а не до хрускоту!

Передплатні індекси: 60970, 1555
Наша адреса: 03057, Київ, пр. Перемоги, 50
Телефон редакції: +38 091 625 66 32
Електронна пошта редакції: ukrmoloda@ukr.net
Рекламне бюро: reklama-umoloda@ukr.net
Відділ реалізації: 454-84-41
sale_umoloda@ukr.net
«УМ» в інтернеті: http://www.umoloda.kyiv.ua

Відділи:
економіки — wagmer@ukr.net
культури, історії, суспільних проблем — vsamchenko@i.ua

Україна молода

Редактор Михайло Дорошенко
Засновник і видавець —
ПП «Україна молода»
Свідоцтво про реєстрацію:
КВ №3386 від 29.08.98
© Дорошенко М.І., 2013

При використанні наших публікацій посилання на «УМ» обов'язкове.
Рукописи не рецензуються і не повертаються.
Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець.
Комерційні публікації виходять під рубриками:
«Український виробник», «Позиція», «Банківська справа»,
«Фінансова експертиза», «Здоровенки були», «Це — працює!»,
«Знайомтеся — новинка», «Партнерство», «Програми»,
«Проекти», «Альма-матер», «Продукт», «Протистояння»,
«Вітаємо», «Любов і шана».
Матеріали із позначкою © друкуються на правах реклами

Газета друкується
у видавництвах:
«Преса України» — у Києві
Зам. 3009004
«Видничий дім
«Високий Замок» — у Львові
Зам. блок № 4
Верстка та виготовлення
фотоформ —
комп'ютерний центр
редакції «УМ»,
Газета виходить
щосередини
Тираж 58168